

MC
111.187

DR. SZABO SÁNDOR

A

Balaton Szemle

ANNOTÁLT BIBLIOGRÁFIÁJA

AZ 1942-44 ÉVEKBŐL

DR. SZABÓ SÁNDOR

A BALATONI SZEMLE

annotált bibliográfiája

az 1942–44 évekből

Castellum Kiadó

Keszthely, 1990

MC 111.187

1991

an 548173

Castellum Kiadó, Keszthely
Felelős kiadó: Balázs Mária Éva kiadóvezető
Készült a Sylvester Print Kft. Nyomdában, Szombathelyen 1990-ben
Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató
Lektorálta: Dr. Sági Károly
Megjelent 500 példányban
A kiadvány a Balatoni Intéző Bizottság támogatásával jelent meg
ISBN 963 02 8867 2

A

„BALATONI SZEMLE”, amely

mint a Magyar Földrajzi Társaság „Balaton Bizottságának” hivatalos folyóirata 1942 áprilisában indult és évente tízszer jelent meg. Előfizetési díja egy évre 24 P. Hirdetések díjszabás szerint. — Főszerkesztő: Dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár, a bizottság elnöke. A szerkesztő bizottság vezetője: Dr. Pöltzel Jenő miniszteri tanácsos, a (M. l.kir.) Balatoni Bizottság vezetője. A szerkesztő bizottság 17 tagja közt *keszthelyiek*: dr. Balla Béla egyetemi ny. rk. tanár és dr. Dornyai Béla, a Balatoni Múzeum igazgatója. — (Cimlap)» Atheneum Nyomda, Bp. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

1.

I. évfolyam

I. szám

1942. április hó

2. Dr. Pöltzel Jenő: „Balatoni Szemle” c. vezércikke ezzel vezet be eme időszaki folyóiratot, hogy az *nem a napi események krónikása lesz, hanem a tudósokat és a szakértőket akarja hasábjain megszólaltatni, akik — akár hivatalosan, akár nem — a Balaton kérdéseivel foglalkoznak.* — (2. o.)

3. Dr. Cholnoky Jenő: „Balatoni Bizottság” c. alatt a BALATONI SZEMLE (a továbbiakban BSZ) megindításának előzményeiről, körülményeiről és ezeken belül főleg a Balaton Bizottság (BB), a szerkesztő bizottság tagjainak, valamint Lóczy Lajosnak kezdeményező szerepéről ír, s egyben a Balaton-kultúra híveinek megértő támogatását kéri, hogy a folyóirat a célját — a Balaton és vidékének fejlesztését — szolgálhassa. — (3—4. o.)

4. Dr. Reményi—Schneller Lajos, dr. Varga József és Radocsay László minisztereknek a BSZ megindítása alkalmából adott helyeslő és támogatást ígérő nyilatkozatai szerint a folyóiratra szükség van a szerkesztőbizottság által megfogalmazott célok eléréséhez, amihez viszont reményt és biztosítékot nyújtanak azok a tudós és szakértő személyiségek, akik nagyrészt hivatásuknál, vagy a Balatonhoz való kötődésüknél fogva nemcsak készek, de alkalmasak is arra. — (5—6. o.)

5. Vitéz Somogyi Béla (felsőházi tag); Brázay Zoltán, (a Balatoni Gyümölcsstermelők Egyesületének elnöke), Álgya-Pap Sándor (ny. altábornagy), v. Hertelendy Miklós és v. dr. Téglássy Béla (ogy. képviselők) nyilatkozatai a BB- és a BSZ-ről. — (7—10. o.)

6. Dr. Lóczy Lajos (egyet. tan., a Földtani Int. ig.-ja): Geológiai tárgyú feladatok a Balaton környékén (c. cikkében a témával kapcsolatos intézeti munkatervet ismerteti. Ezek közt szerepel dr. Keller Oszkár főisk. tanár *keszthelyi sugármegfigyeléseinek feldolgozása, a balatoni szél tanulmányozása stb.*) — (7—13. o.)

7. Dr. Réthly Antal (egyet. rk. tan., a Meteorológiai Int. ig.-ja): A Balatonvidék éghajlatának kutatása (c. cikkében a témával kapcsolatos intézeti munkatervet ismerteti. Ezek közt szerepel dr. Keller Oszkár főisk. tanár *keszthelyi sugármegfigyeléseinek feldolgozása, a balatoni szél tanulmányozása stb.*) — (14—15. o.)

8. Gönyei Sándor dr. (a Néprajzi Múz. ig.-ja): A Balaton néprajzi kutatásának feladatai (c. cikkében a B-környék fa- és kőépítkezéseinek felkutatá-

sát, a pásztorkodó ösfoglalkozások, valamint a népmese és a népi táncok tanulmányozását tűzi ki célul.) — (15—16. o.)

9. Dr. Tüske Jenő (a Balatoni Gőzhajózási Rt.=BGRt. vezérig.-ja): Széchenyi és a balatoni hajózás (c. a. a „legnagyobb magyar” születésének 150. évfordulójára emlékezve — többek közt — a Sió-csatorna hajózhatóvá tételét szorgalmazza). — (17—19. o.)

10. Tóth Kálmán Géza (építészmérnök): A Balaton környék építészete (c. cikkéhez illusztrációként 6 falusi épület fotóját is mellékeli Tótvázsony (-ból 2-t is), Kővágóórs, Akali, Nemespécsely és Balatonszárszó (községekből — és jellemzi ezek népépítészeti sajátosságait). — (19—21. o.)

11. Dr. Sziklay János (m. kir. kormányfőtanácsos, író): A Balatoni Bizottság újjáalakulására (c. cikkének nagyrészt Lóczy Lajos emlékének és utódja, Cholnoky Jenő érdemeinek szenteli, de felemlíti saját BALATONI KALAUZ-át is, melyet még 1889-ben jelentetett meg.) — (22—23. o.)

12. Dr. Margittay Rikárd (író): Az ötvenéves Balatoni Bizottság újjáalakulására (emlékezve annak első vezetőségét és az akkor maguk elé tűzött feladatokat sorolja fel 6 pontban.) — 23—27. o.)

13. Dr. Radnóthy Dénes (tévesen Radocsay aláírással): A festői Balaton 1942. — A Nemzeti Szalon kiállítása (c. ill. alcím a. kritikájában a kiállító festők közül Egrý Józsefről kevésbé hízelgően ír, mint Szobotka Imréről, valamint Z. Gács György, Kóbor Henrik, Rácz Kálmán, Komjáti Gyula és Cserepes István képeiről. — (27—28. o.)

14. Lukács Károly (ny. igazgató): Balatoni gyógyító források és fürdők két évszázad előtt (c. tanulmányában Hévíz-Fürdőről, a Tapolcai melegfürdőről, Füred Gyógyfürdő és Szénsavas Forrásról (balneum et acidulae), valamint két szénsavas forrásról: Füred és Kékkut gyógytényezőiről ír, azoknak az 1700-as években megjelent leírásait (és leíróit: Bél Mátyást, Wrnhert és Schwandnert) idézve.) — (28—32. o.)

15. Múlt és jövő címszó alatt 4 fényképes illusztráció van beiktatva a BSZ 1. számába: 1. Sétány Fonyódon, 2. Fürdőző Almádi, 3. A füredi régi Stefánia, most Királyi Magyar Yacht Club székháza — és 4. ugyanezen KMYC székháza Balatonföldváron. (a 32. és 33. oldalak közé kötve).

16. LAPSZEMLE címszó alatt a BSZ felsorolja mindazokat, melyek az 1. számát megelőző rövid időn belül balatoni és Balaton környéki témákról bármit is írtak, s felsorolja azok íróit és cikkeik címeit is. Ezek ismertetésére itt nincs hely. (35—36. o.)

17. HÍREK címszó alatt rövid tudósítások vannak arról, hogy: — Reményi-Schneller Lajos pü. min.-t a Balatoni Nemzetközi Sporthét rendező bizottsága elnökévé kérték fel; — A M. Földrajzi Tság máj. 1-jén rendes ülést tart; — Kik lesznek a Balatoni Orvoshét előadói B.füreden; — a BSZ szerk. biz.-a ápr. 17-én baráti vacsorát tartott; — a Balatoni Szállodások Beszerző Szövetkezete a Penziótulajdonosok Egyesülete eln.-ének vez. alatt ülést tartott; — a MABI a Balatonént! jelszó alatt a lellei üdülőjét gyógyintézetnek adta át, Balatonmárián 100 fős csoportokat üdültet s eladta a hévíszzentandrás „Zsófia”-villáját; — a Balatoni Tság ápr. 23-án ülést tartott arról, hogy „Miért jó a Balaton és hogy használjuk azt?”; — a badacsonyi kikötő építkezése; — a Lóczy Lajos-szoborbizottság a szobor helyét a tihanyi Biológiai Intézet parkjában határozta meg; — megkezdték a Zala folyó szabályozását; — s végül, hogy Balatonfüreden új strandot építenek. — (37—39. o.)

18. IRODALOM címszó alatt szó van *Iklódy Szabó János*: Az örök *Széchenyi* c. előadásának külön füzetben való megjelentetéséről; *dr. Pöltzel Jenő* egy hasonlóan megjelenő *balneológiai* cikkéről, a *BIB* kiadásában „A festői Balaton” c. kiállítás katalógusáról, melyet *Csánky Dénes* írt; *Gesztely-Nagy László*: „Gr. Széchenyi István” c. tanulmányáról; — *Varsányi Károlynak* a „Balatoni kecskekörmök” c. verseskötetéről, — végül *Nádujfalvy József dr.* „Somogy megye szociális és gazdasági helyzetképe” c. írásáról. — (39—40. o.)

19. *Szerkesztői üzenetek*-ben a BSZ szerkesztősége pályázatot hirdet 18x24-es balatoni képekre és közli az első 4 helyezettnek járó díjakat, melyek balatoni nyaralásna és a BSZ ingyenes előfizetésére vonatkoznak. — (40. o.)

20. *Előfizetési felhívás!*-ában a BSZ újból kéri az előfizetők támogatását és a lap utolsó oldalának alján közli, hogy a F. k.: *Tóth Lajos*, a nyomda az *Athenaeum*, Bp., *Felelős: Kárpáti Antal* igazgató. — (40. o.)

I. évfolyam

2. szám

1942. május hónap

21. *Dr. Hóman Bálint* (kultuszminiszter), v. *Csicsery-Rónay István* és *Ilovszky János* (ogy. képviselők) ill. *dr. Damjanovich Lajos* (min. tanácsos, az *Alsó-örsi Fürdőegyesület* elnöke) nyilatkozatait a BSZ megindulása alkalmával. — (41—44. o.)

22. *Dr. Cholnoky Jenő* főszerk.: Zivatar a Balaton felett (c. illusztrált tanulmányát a szerző 3 rajza — a zivatarfelhő keletkezéséről, a kifejlődött zivatar vonulási irányáról és az ún. „koszorúfelhőkről” ill. a felhőpalástról, valamint 3 fotó, és pedig a zivatarfelhőkről és a villámlásokról — díszíti.) — (45—55. o.)

23. *Dr. Neuber Ede* (egyet. tanár): a Balaton értéke *dermatológiai* szempontból. (A Bal. természetes gyógytényezői a bőrbetegségek, a bel- és szívgyógyászat terén.) — (56—57. o.)

24. *Dr. Klébelsberg Kunó* (kultuszminiszter) véleménye az őszi—téli Balaton üdítő hatásáról, valamint a környék természet- és műemlékvédelméről. — (59. o. Megismételve a 3. sz. 88. o.-án).

25. *Kéri Gyula* (építészmérnök): A balatoni építészeti stílus (c. tanulmányát 8 fotóval is illusztrálja füredi, tihanyi és balatoni felvételekkel). — (58—61. o.)

26. *A M. Földrajzi Tság* „BB”-ának munkatervezete (részletesen felsorolja, hogy tagjai milyen tárgyú tanulmányokkal foglalkoznak, ill. milyen idevágó publikációkat ígérnek, így pl.:

— *Dr. Cholnoky J.* folytatja *Lóczy L.* megkezdett, de be nem fejezett balatonvidéki földrajzát;

— *Dr. Entz Géza* a *Tihanyi Biológiai Int.*-ben a Balaton biológiai kutatását végzi, főként a fauna terén; —

— *Dr. Gönyei Sándor* és munkatársai *néprajzi és ősfoglalkozási* kutatásaikat folytatják; —

— *Dr. Radnóthy Aladár* római régészeti kutatásokat végez *Keszthelyen*; — Ebben őt támogatják;

— *Dr. Dornyai Béla* *Keszthelyi múzeum-igazgató* és *Sági Károly* *múzeumi* gyakornok — ásatásaikkal; —

- *Dr. Bulla Béla* a Balaton löszképződményeit tanulmányozza s még a folyó nyáron azt be is fejezi; —
- *Dr. Réthly Antal* és beosztott meteorológusai a Bal. vízfelületének hőmérséklet-csökkenő hatását és a tó szeleit tanulmányozzák, valamint a *sugárzás* és a *légáramok* megfigyelésével foglalkoznak; —
- *Dr. Lóczy Lajos* a *hydrogeológiát* és a *mikrotektonikát* helyezi előtérbe munkatársai elé; —
- *Dr. Keller Oszkár* keszthelyi gazd. akad. tan. tb. múzeumi ór a környék (Keszthely és a Kis-Balaton) madárvilágát kutatja; —
- *Dr. Tomcsik József* min. tanácsos, az *Orsz. Közegészségügyi Int.* munkájának fő feladataként a *parazitológiai* — (ezen belül a balatoni szúnyog-) vizsgálatokat tekinti; —
- *Dr. Schmidt Ferenc*, b. füredi szanatóriumi főorvos a *szénsavas szivgyógyászati kúra* eddigi eredményeit összegezi;
- *Dr. Moll Károly*, Hévíz főorvosa a *víznyomás gyógyjavallatait* kutatja; —
- *Pataki Béla* min. o. tan., vízép. felügy. az *iszapmozgás* és a *légjárás* kérdéseit tanulmányozza; —
- *Tóth Kálmán* ép. mérnök a *Balaton környék rendezési* tervein dolgozik;
- *V. Verebély László* műgyet. tan. a Balaton környéki *várak*, kastélyok és parti települések történelmi, művészeti és *néprajzi* feltárásán fáradozik; —
- *Dr. Sziklay János*, a BB legrégebbi tagja, a Balaton bibliográfiáját 1904-ig már meg is jelentette s most azt folytatja; —
- *Dr. Csányi Károly* egyet. tan. pedig a Balaton vidék *műemlékeinek* helyreállítását szorgalmazza és szervezi. — (62—66. o.)

27. *Eötvös Károly* írónak, — a Balatoni utazás szerzőjének a Balaton vidék szépségéről írt lelkesült mondatait idézi a BSZ keretbe foglalva — onnan, hogy: „A Balaton ábránd és költészet... stb. (Ugyanezt a 3. sz.-ban is megismétli a 92. o.-on). — (64. o.)

28. *Balatonfüred színházai* c. a. a szerkesztő ezen intézmény történetét írja meg. Illusztr.: 4 fotó, de nem a tárgyhoz szóló, (l. 68—69. o. közt). — (67—70. o.)

29. *LAPSZEMLE* címszó alatt 20 bel- és külföldi lap van felsorolva egy-egy olyan cikk kapcsán, mely a Balatont is érinti. — (71—72. o.)

30. A balatoni *nyaralás* és a *gyárpar* c. szerkesztőségi cikk arról szól, hogy az OTI, a MABI és a POSTA, valamint a nagyobb gyárak és vállalatok egyre nagyobb számban küldik dolgozóikat a Balatonra felfrissülni s ennek kapcsán *üdülőházak és telepek* kezdenek épülni. (73. o.)

31. *HÍREK* — rovatban a BB és a BSZ előző üléseiről, a múlt (1941) évi *idegenforgalom statisztikájáról*, a balatonfüredi új szállodáról, a *BALATON-FÜREDI ORVOSHÉT* eseményeiről, *Bognár Gábor* népművész betegségéről és a *tihanyi apáti templom* helyreállításáról olvashatók rövid hírek. — (76. o.)

32. A *GAZDASÁGI SZEMLE* — rovat a *Siófoki Fürdőbélő Rt.* múlt (1941) évi nyereségnövekedéséről, a *tapolcai* és a nagykanizsai *Takarékpénztár* életéből vett hírekről, a *Balatonalmádi Villamosipari Rt.-ről*, a *Győri Első Takarékpénztár* múlt évi mérlegéről, a *Dunántúli Bank Rt.* erősödéséről, a *Kaposvári Takarékpénztár* betétállományáról, a *Balaton Gyógyfürdők és Nagyszállók Egyesületének* bérjövödelméről, valamint a *Keszthelyi Takarékpénztár* 72. közgyűléséről, annak mérlegéről s elnökének, *Malatinszky Ferenc* felsőházi tagnak nyolcadizbeni megválasztásáról tudósít. — (76—77. o.)

33. A FÜRDŐÜGYI SZEMLE — a „couleur local”, a helyi szempontok szállodaiparbeli jelentőségéről, a magyar fürdőhelyek (köztük a balatoniak) 1940. évi látogatottságáról közöl statisztikát, majd a svájci szállodák nyitásának korlátozásáról, a bpesti szállodák iskolai ismertetéséről, dr. Veress Gábor IBUSZ-vezérig. egyetemi tanári kinevezéséről, az olasz idegenforg. szaktanfolyamáról és a heidelbergi id. forg. kutató intézetről, s végül a Budapesti Nemzetközi Vásár (BNV) augusztusi megrendezéséről ad rövid tudósításokat. — (77—78. o.)

34. Az IRODALOM-rovatban kurta ismertetőket olvashatunk a köv. munkákról: Entz Géza és Sebestyén Olga: A Balaton élete; — Dr. Dornyai Béla: A Balatoni Múzeum Értesítője; és Benyák Sándor: Balaton c. verses füzetéről. — 79—80. o.)

35. SZERKESZTŐI ÜZENETEK c. zárórovatában a B SZ szerkesztősége megismétli az 1. sz.-ban közölt (l. 20. sorsz. a.) pályázati felhívását és vastagított nyomással hangsúlyozza, hogy „a lap híreit, cikkeit minden külön felhatalmazás nélkül” bárki átveheti és közölheti. — (80. o.)

I. évfolyam

3. szám

1942. július hó

36. Dr. Radnóti Aladár (múzeumi s. ör): Ságvár, az antik Triccina. (E tanulmány a Siófoktól alig 10 km-re lévő régiséglelőhely történetét és ásatási leleteit mutatja be, az utóbbiakról készített 3 fotóval. A szövegrészben ugyan 5-ről van szó, a Balatoni Múzeum lappéldányában 2 nem került a kötetbe!) — (81—88.) o.)

37. Dr. Jendrassik Aladár (orvos, az OKI oszt. vez.-je): A balatoni üdülőhelyek vízellátásáról (c. tanulmánya sorra veszi a parti helységek majd valamennyijének idevágó problémáját. — (89—92. o.).

38. Dr. Bacsó Nándor (osztálymeteorológus): A Balaton környékének éghajlata (című munkáját 3 rajzolt képpel is illusztrálja; ezek bemutatják az 1942-ben megvolt Balaton környéki meteorológiai állomásokat és azok munkakörét, az évi középhőmérsékletek változó helyeit, illetve a csapadékeloszlást.) — (92—100. o.)

39. Dr. Steiger-Kazal Dezső (kórházi főorvos): A balatoni klíma, mint dermatológiai gyógytényező (című dolgozata a M. Biológiai Kutatóintézet 1941. évi évkönyvében megjelent tanulmány nyomán ismerteti a balatoni víz és levegő gyógyhatásait, s hozzá közli az e tárgyban eddig megjelent szakirodalom bibliográfiáját is (101—106. o.).

40. Kertész Nándor (gyárigazgató): Ismerttesük meg a magyar munkásokkal a Balatont. (A GYOSZ tagjaként a szerző a Gyári Szabadidő Szervezetek központját sürgeti, hogy a német „Kraft durch Freude” és az olasz „Dopo-lavoro” mintájára szervezze meg a balatoni munkásüdültetést.) — (106. o.).

41. A LAPSZEMLE-rovat 10 más lap, illetve folyóirat balatoni tárgyú cikkeire hívja fel a figyelmet, köztük a BALATONI SZÖVETSÉG „BALATON” című hivatalos lapjában az „Idegenforgalmi rendelet”-hez fűz érdekes megjegyzéseket, majd megemlíti Keresztury Dezsőnek a „Pester Lloyd”-ban közölt „Am Balaton” című hatalmas cikkét —, illetve a NEMZETI ÚJSÁG-ban Kínizsi Andor tollából megjelent ötletes „Levél a Balatonról” című cikkét is stb. — (107—108. o.).

42. A HÍREK-rovatban az alcímek: *Versek és költői leírások a Balatonról*; a *Keszthelyi Nyári Egyetem*; a Kir. M. YACHT CLUB 75 éves, a Balatoni Tudományos Bizottság (BTB) — és Épül-szépül a *Balatonkörnyék*. Illusztr.: 2 fotó az Orsz. M. Idegenforg. Hiv. (OMIH) fényképtárából. — (109—113. o.).

43. IRODALOM-rovatában a BSZ ismerteti a Balatoni Tság „Balatoni Útmutató”-ját, mely 141 oldalon tárgyalja, hogy „Hol és hogy nyaraljunk a Balatonon?”; *Grieben*: Balaton-ját, mely az 1937-ben megjelent „*Plattensee*” fordítása; a Balatoni Sporthetek története című kiadványt és dr. *Keleti József*: Beszámoló (-ját) a MABI betegellátásának és orvosai szociális helyzetének megjavításáról. — (114—116. o.)

44. A Szerkesztői üzenetek ugyanazok, mint a fenti 35. sorsz. a. (116. o.)

I. évfolyam

4. szám

1942. augusztus hó

45. Dr. *Cholnoky Jenő*: *A tihanyi barátlakások* (feltárásának meggyorsítását szorgalmazza, s ennek kapcsán a tihanyi Óvárról, a „kecskekörmök” eredetéről és a barlanglakó görögkeleti barátok történetéről is megemlékezik.) — (117—120. o.)

Nyilván e témához, vagy legalább ehhez is tartozik az a 4 fotó, melyeket hátrább, a 127—131. oldalakon is említünk. (L. 47. sorsz. a.)

46. Dr. *Steiger-Kazal Dezső*: A Balaton vizének és iszapjának hatásai a bőrre. (A 3. sz. 39. alatti cikk folytatása — s az e témakörre vonatkozó szakirodalom, illetve régi cikkek ismertetése. (123—126. a.)

47. Dr. *Dömötör Sándor* (író): *Majláth János* balatoni regéje (melynek FÜRED volt a címe és írója (1786—1855) a *görög lány* barlangjáról, a *Kinizsi-család* eredetmondájáról, a *tihanyi* leánylakásról, a *remete- és barátlakásokról*, az ezekhez fűződő népmondákról szól. A cikket a tihanyi barátlakásokról és a *krimi* szerzeteslakásokról készült 4 fotó is illusztrálja. (L. előző 45. sorsz. alattit is!) — (127—131. o.).

48. *EDISON-idézet*: „Budapest a legrendezettebb városok egyike, azok közt, amelyeket Európában láttam. A Balaton pedig a legkedveltebb üdülővidék lesz, ha luxushotelek is épülnek változatos, szebbnél szebb partrészein.” — (131. o.)

49. Dr. *Cholnoky Jenő*: *A kenese-füzfői suvadások*. (Illusztr.: a szerző rajza a suvadások általános tömbszelvényéről. — (132—133. o.).

50. Dr. *Lukáts Károly* (ny. igazgató): Balaton-parti falvak az újszerzeményi bizottság igazgatása alatt. (A neoquistica commissio 1696—1727 évek közti összeírási adatai *Alsóörs*, *Arács*, *Füred*, *Aszófő*, *Örvényes*, *Kaposvár*, *Lengyeltóti*, *Boglár*, *Csehi*, *Lelle* és *Öszöd* birtokhelyzetéről. — (135—139. o.).

51. *Jókai Mór-idézet* „Balatonfüred vendégközösségéről . . . , amely iparkodik egymás óráit kellemessé tenni”. — (139. o.)

52. *Tóth Lajos* (a BSZ f. kiadója): 300 000 vendég volt 1941-ben a Balatonnál. (A M. Gazdaságkutató Int. *statistikai* adatai „Idegenforgalmunk helyzete” című kiadványból 1932—1941 évekből). — (141—142.)

53. A *LAPSZEMLE* című rovat 17 más lap balatoni cikkeit ajánlja az olvasók figyelmébe, pl. *Szigethy Endre*: „Mentsük meg a Balatont” című a *NEMZETI ÚJSÁG*-ban gazdasági problémákkal foglalkozik, — érdekes az is,

hogy a *MAGYARSÁG* egy cikke *Néró császár* „balatoni nyaralásáról” ír (?) stb.

54. *Dornyy-Darnay Béla dr.* (keszthelyi múz. ig.): Régi Balaton-ismertetés játékkártyákon (című cikkéhez a 138—139. oldalak közt tarokkártya-fotókat is közöl, melyeken a *Szent Mihály-hegy, Sümeg, Csobánc, Tátika, Tihany* és egy balatonparti templom romról készült metszet képe, ezek hátoldalán pedig az *Almádi* üdülőttelep *Jákóy*-panziójának és üdülővendégeinek fotói láthatók.) — (145—146.).

55. *Szociális nyaraltatás Balatonalmádin.* (E szerkesztőségi cikkhez tartoznak a 138—139. oldalak közé iktatott kártyaképek hátoldalán található almádi üdülőttelepi fotók. — L. 54. sorsz. alatt is!) — (149. o.)

56. *HÍREK*-rovatban, — többek közt — a *Balatoni Tudományos Bizottság*, a *Balneológiai Egyesület*, a *BIB* és a *Balatoni Szöv.* soron következő üléseinek időpontjairól tudósít a szerkesztőség. — (150. o.)

57. *IRODALOM* c. a. ismertetett művek:

— *Karafiáth Jenő: Kenesén a kertben.* (Új verseskötet, 13 balatoni őszi hangulatú verssel.); —

— *Borsi Darázs József: Koppány úr mezőin.* (A Balaton mellett született költő hangulatos balatoni versei); —

— *Tasnády Molnár István: Balattoni nyár* (c. 17 éves regénye egy forró balatoni nyári szerelemről szól); —

— *Tóth Lajos* (a BSZ f. kiadója) kiadásában megjelent érdekes összeállítás „A balatoni sportélet fejlesztése 1933—1941.” címmel, benne gr. *Klebelsberg Kunó*, gr. *Teleki Pál* és *Gömös Gyula* nyilatkozatai a „Balatoni Sporthét” kapcsán. — (151—152. o.)

58. A Szerkesztői üzenetek azonosak az előző két számban már közöltekkel. (L. 25. és 44. sorsz. a.) — (152. o.)

I. évfolyam

5. szám

1942. október hó

59. *Tihany Nemzeti Park.* A M. Földrajzi Tság „BB”-ának szept. 7-i balatonfüredi gyűlése résztvevőinek teljes névsora, kiknek nagy része e szemtovábbi részében mondja el véleményét a témáról. — (153. o.)

60. *Dr. Cholnoky Jenő:* Tihany, mint nemzeti park. (Indítvány az Orsz. Természetvédelmi Tanácson keresztül az FM-hez — Tihany idegenforgalmi központtá fejlesztésére, elsősorban is a félsziget egy részének nemzeti parkká nyilvánítása érdekében, de a lakosság meghagyása mellett.) — (154—155. o.)

61. *Dr. Pöltzel Jenő* min. tanácsos, a *BIB* vezetője üdvözli a tihanyi nemzeti park eszméjét. — (156—157. o.)

62. *Dr. Kultsár István* min. oszt. főnök ismerteti néhai gr. *Klebelsberg Kunó* v. kultuszminiszternek a Tihanyi-félszigettel kapcsolatos régebbi terveit és idézi az idevonatkozó megnyilatkozásait — a *Biológiai Kutató Intézet*re, a Balaton-kultusz fejlesztésére, Tihanynak a *balatoni sportélet* nemzetközi centrumává történő kiépítésére, a nemzeti parkká nyilvánítására, a *geizirkupok* megfúrására, a *lakosság nagyrészének kitelepítésére* stb. — vonatkozóan. — (158—162. o.)

63. *Dr. Schmidt Ferenc* egyet. nk. tan. a füredi szanatórium ig. főorvosának hozzászólása *Tihany* nemzeti parkká nyilvánításának érdekében. — (163. o.)

64. Dr. Tüske Jenő, a BHRt vez. ig-ja szerint Tihanyból „elsőrendű idegenforgalmi attrakciót kellene csinálni” — s ezt a félszigeten a nemzeti park megvalósítása is. — (164. o.)

65. Dr. Szekeres Bónis balatonfüredi fürdőkormányzó, a testvérközség nevében is nagy örömmel üdvözli a tihanyi nemzeti park létesítésének tervét. — (165. o.)

66. Iklódy Szabó János m. kir. kincstári főtan., a tihanyi nemzeti park eszméjének első felvetője, az ott felállítandó „Hősök orgonája” érdekében is szót emel, mint ahogy azt a BALATONI KURIR-ban is tették és megpendíti egy „őstörténeti múzeum” alapításának a tervét is. — (166—168. o.)

67. Gr. Széchenyi György, balatonfüredi tb. főszolgabíró, Zala megye törvényhatósága nevében a nemzeti park létesítése előtt a tihanyi nép szociális helyzetének a megjavítását tartja elsődleges lépésnek, — akár a lakosság egy részének kitelepítése árán is, — mert keves ott a megélhetést biztosító megművelhető föld, viszont a nép szapora és ez szociális feszültségeket szülhet. (Ő tehát a fenti 60. és 62. sorsz. alatti véleményekkel ellentétben — a közép-utas megoldást ajánlja). — (168—169. o.)

68. Dr. Sebestyén Gyula udv. tanácsos, ny. múzeumigazgató, a Bal. Tság. elnökhelyettese a Tihanyi Biológiai Kutató Int. mellé kívánja megvalósíttatni Lendl Adolf-fal azt az Aquáriumot, amit ő a Keszthelyi Bal. Múzeum mellé tervezett, de amely ott — a sümegi Darnay-gyűjtemény odahelyezése miatt — nem valósulhatott meg. — (170. o.)

69. Dr. Sebestyén Olga tanár az egész félsziget ügyét félti attól, hogy újabban a közfigyelem nagyon is feléje fordult, ám a szervezetlen és ellátatlan turisták „kulturális hatása” veszélyezteti a természeti és történeti adottságokat, melyek évről évre tovább pusztulnak; s neki is az a véleménye, hogy az ottani szapora nép szociális feszültségeit is le kell előbb vezetni. — (170—171. o.)

70. Dr. Demeter György ny. főszolgabíró, szőlőbirtokos, néhai gr. Klébelsberg Kunó eredeti tihanyi terveit most már megvalósíthatónak tartja, de csakis a terület nagy részének kisajátítása útján és a sziget bekerítése révén. — 172. o.)

71. Victor Erzsébet, a M. Keresztény Leányegyesületek Nemzeti Szövetsége tihanyi üdülőjének 9 év óta vezetője a lakosság részbeni kitelepítését se tartaná jónak, ellenben „egy igazán szép magyar faluvá fejlesztését” a nemzeti park megvalósításának is előfeltételévé teszi. — (173. o.)

72. Dr. Zákonyi Ferenc mezőkomáromi főjegyző: Egy terv a tihanyi nemzeti park megvalósításához c. írásos hozzászólásában a legelső teendőnek azt tartja, hogy az állam vagy a BIB szerezzze meg az apátságtól és a községtől azokat a területeket, ahol a védelemre szoruló természeti, ill. történeti ritkaságok vannak. Szerinte ezt birtokcsere útján lehetne megvalósítani: szerinte a védendő és megszerzendő terület kb. 186 kat. hold; erre bő csereértéket nyújt az a kb. 600 kat. holdnyi nemespécselyi zsidóbirtok, mely az 1942. évi XV. tc. alapján már amúgyis igénybevételekre kerül — s ez szomszédos az apátság birtokával — s termőterületnek is jobb, mint a tihanyi. Ennek ellenében az állam átadhatná a BIB-nek azt a védendő területet, amelyen az megkezdhetné a nemzeti park létesítését. — (174—176. o.)

73. A LAPSZEMLE c. rovat ismerteti a BALATONI KURIR (BK) 1942. szept. 24-i számából a Tihanyi Nemzeti Park létesítésével kapcsolatos vitát, amelyben a lap munkatársai közül ketten:

- Dr. Madarassy László és Morvay Gyula ellentétes véleményeket vallanak, de sok vonatkozásban a szerkesztőség sem ért velük egyet. Morvay javaslati közt szerepel a *levendula*-termesztés, a *visszhang* helyreállítása és a gyógyforrások feltárása is; —
- az „ORSZÁGJÁRÁS”-ban dr. Csák Zoltán is Tihany idegenforgalmi jövőjével foglalkozik; —
- a „HUNGÁRIA MAGAZIN” a balatoni sporthétről közöl képeket; —
- a „VÍZISPORT” okt. 1-jei száma a KMYC 75 éves fejlődéséről közöl gazdag adatokat; —
- a „NEMZETI ÚJSÁG”-ban dr. Farkas Zoltán „A magyar tenger festői”-ről nyújt kitűnő esztétikai tanulmányt; — s végül
- a „PESTI HÍRLAP” a balatoni *idénymeghosszabbításra* nézve tesz értékes javaslatokat. — (177—178. o.)

74. A HÍREK rovatban rövid *tudósítások* vannak:

- dr. Cholnoky Jenő Balatonfüzfőn tartott előadásáról; —
- dr. Darnay-Dornyay Béla tihanyi *ásatásairól* a tihanyi „barátlakásoknál”; —
- dr. Lendl Adolf, a Bpi Állat- és Növénykert ny. igazgatójának Keszthelyen bekövetkezett haláláról;
- az Orsz. Balneológiai Egyesület gazdasági osztályának füredi üléséről; —
- a BSZOV közgyűléséről, melyen a fő téma a Balaton-partvidéki *turistászkodás* volt; —
- Halvax Gyula festőművész 36 új balatoni festményének kaposvári kiállításáról; — s végül
- a Székesfehérváros Segítőalapjának hévízi és füredi üdülőépítési terveiről. — (179—180. o.)

75. Az IRODALOM-rovatban az Entz Géza dr. szerkesztésében megjelenő „A M. Biológiai Kutatóintézet munkái” közül kiemeli a Tihanyi-félsziget *talajviszonyairól*, az *ornitológusok* kutatási eredményeinek összefoglalásáról, a bpi *Halélettani Kísérleti Int.* munkatársainak közleményeiről szóló cikkeket — és megemlíti a „Balatoni Hangok” c. versantológia 5. kötetében 173 oldalon megjelent 25 *balatoni költő és író* legújabb műveit. — (182—183. o.)

76. A Szerkesztői üzenetek mellett ezúttal *előfizetési* felhívás is szerepel, a szokásos közléseken felül. — (184. o.)

77. Kitűnő tapasztalatok a *Balatonalmádi gyermeknyaraltatásról* c. szerkesztőségi cikket a Richards-gyári leánygyermekokről készült 3 fotó is illusztrálja. — Emellett egy keretes közleményben dr. Hüttl Hümér a *somogyi parti fürdők* homokját orvosi szempontból is melegen ajánlja. — (184—185. o.)

78. A Balatoni Hajózási Rt. személy- és teherszállítási reklámja mellett a füredi és a siófoki *hajóépítő üzemek* szolgáltatásait is propagálja. — (Borítólapon).

79. A borítólapon hátlapjának zárósorából kiolvasható, hogy a BSZ 5. számát már a *PESTI LLOYD*-nyomda (Ig.: Ifj. Kertész Árpád) nyomtatta, miként a köv. 6—7. sz-akat is. (Hátlap).

80. A BALATONI SZEMLE (BSZ *kiadóhivatala* az 1942-ben megjelent mind a 7 szám idejében Bp. V. ker. Bank u. 7. a. volt. A jelen kettős szám 50 oldalt, s ezen belül 8 fotót és 5 grafikus illusztrációt tartalmaz.

81. Dr. *Cholnoky Jenő* főszerk.: A Balaton télen (c. tanulmányát a Balaton jégpáncélján képződő „turolások” szokásos helyeiről készült 2 rajz is szemlélteti. A szövegben olvashatunk a jég „durrogásáról”, a „rianás”-ról (mit a nép nem is nevez annak), a *téli halászatról* és az *éghajlati* változásokról. — (186—190. o.)

82. Dr. *Belák Sándor*, egyet. tan., a *Reuma* és Fürdőkutató Intézet igazgatója a Balatonnal kapcsolatos orvosi problémák c. közleményében megállapítja, hogy az *urbanizációs ártalmak* megjelenése mellett azért a *klimatikus gyógyhatások* vannak túlsúlyban. — Mellékletként közli a vezetése alatti intézet munkatársainak e témakörökben publikált tanulmányainak kis bibliográfiáját is. (186—190. o.)

83. Dr. *Entz Géza*: *Tihany és a természetvédelem* (c. cikkében megismétli azt a már 1940-ben hangoztatott álláspontját, hogy az egész félszigetet term. védelmi területté kell nyilvánítani, de ezt csak az *országos telepítési mozgalom* keretében tartja eredményesnek, mert a lakossági építkezések máris sok kárt okoztak a természeti és történelmi értékekben. Védendő értéknek tartja a *nyári lúd- és gémtelepeket* is, de a *csigafajtákat* és az *ujlaki templomromokat*, valamint a *pannóniai ősgyepet* és az erdők különleges növényeit is stb.) — (196—199. o.)

84. Dr. *Zákonyi Ferenc*: *Tihany-Skansen* (c. cikkében azt javasolja, hogy a létesítendő nemzeti parkban svéd mintára „szabadtéri múzeum is létesüljön.” Illusztrációként 3 svéd és egy magyar fotót is mellékel, utóbbit az *1. magyar szabadtéri palócmúzeumból Balassagyarmatról*. Javaslatokat tesz a kijelölendő helyre és a szabadtéri múzeumban elhelyezendő Balaton melléki mintaházakban kiállítandó néprajzi tárgyakra is.) (200—206.)

85. Dr. *Bulla Béla*: Jelentés az 1942 nyarán végzett tudományos tanulmányokról. (A Balaton vidéki löszökről, a jégkorszaki deflációról, az *Egervölgyről* és a *Balaton keletkezési* idejéről, amit ő az utolsó interglaciális időre tart rögzíthetőnek. — (207. o.)

86. Dr. *Kéz Andor*: Jelentés a BB-nak a *Zala völgyében* végzett tanulmányokról, melyek a kutató *terraszmegfigyeléseinek* eredményeit összegezik *Őriszentpétertől Zalaszentgrótig*. — (207—208. o.)

87. Dr. *Cholnoky Jenő*: A *keszthelyi öböl* feliszaposodása (c.-ű cikkében e jelenség fő okát a *Kis-Balaton töltései* közé szorított *Zala folyó hordalékai*ban látja, melyek építik a deltát. Javasolja, hogy a „Zalát ismét a Kis-Balatonba kell széteresztetni.” — (209—211. o.)

88. Dr. *Darnay-Dornyay Béla*: *Ásatás a tihanyi barátlakások* közt 1942-ben (c. írásában a valahai *remetelakok* szerzeteseinek történetét is felvázolja, a *cellacsoportokról* 2 fotót és egy saját rajzot, ill. a helyszínről belátható 2 tájkép fotóját is mellékel.) — (212—220. o.)

89. Dr. *Béll Béla*: A „szép idő” a Balaton felett (c. a. a Balaton nyári időjárásalakító tényezőit (a lég- és felhőjárást) elemzi.) — (221—224. o.)

90. *Tóth Kálmán* (ép. főmérnök): *Tihany fejlesztése és rendezése*. (Előfeltevésként az egész balatoni övezetre készítendő területfelhasználási és rende-

zési terv megalkotását tartja szükségesnek 3 munkamenetben: I. A szervezés és közigazgatási kérdések; II. Anyaggyűjtő és előkészítő munkák; III. A tulajdonképpeni rendezési terv elkészítése. Addig is sürgősnek tartja a folyamatban lévő és tervezett építkezések leállítását, amit szintén szorgos előtanulmánynak kell megelőznie.) — (225—227. o.)

91. Dr. Pöltzel Jenő: A hévizi „György-forrás”, (melyet 1941-ben kezdett fúrni Mazalán Pál bányamérnök, az ún. Csány-ház mellett. A fúrt lyukból 52 m mélyről percenként 620 l 42 C°-os víz tör fel. A talaj és vízminták geológiai összetételét és kémiai hatóanyagait dr. Papp Ferenc ill. dr. Kárpáti Jenő vegyelemeztek; ezek eredményeit a szerző részletesen közli. Ezek alapján dr. Moll Károly fürdőorvos, az Orsz. Balneológiai Egyesület főtítkáraként *gyógyvíznek* nyilvánította. — (228—230. o.)

92. Dr. Madarassy László (ny. múz. ig.): Ki vitorlázott először a Balatonon? (c. írása szerint valószínűleg *Festetics Pál gróf*, keszthelyi földesúr — az apjáról elnevezett „KRISTÓF” n. vitorlás. Ő ui. 1770 körül *Triesztből* és *Hollandiából* hozatott hajómunkásaival „sajkákat és vitorlás hajókat készített”, — 1772-ben pedig a KRISTÓF-hajón lévő vitorlát „máskép csináltatta.” De legkésőbb György fiai 1801-ben, amikor is Fűredre tett látogatást a *Foenix-gályán*, melyet már ő Borri Antonio olasz hajóépítő mesterrel 1796—97-ben a fenéki rév melletti hajóács-telepen építtetett.) — (231—233. o.-on a FOENIX-ről B.füred kikötőjében készült metszettel illusztr.)

93. *Dunai hajósok a magyar tengeren* c. (N. B. névvel alatti cikk a MFTR — a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. — *balatonlelle* „hajógyermekotthonának és üdülőjének” építéséről közöl adatokat.) — (234. o.)

94. *Munkásnyaraltatás a Balatonnál* c. cikkében *Kertész Nándor* igazgató a Gyári Szabadidő Szervezetek Központja által szervezett munkástömegek számára tette lehetővé a balatoni nyaralást, az OTI, a MABI, a POS-TÁS és a Főváros *munkásüdültetési* akciónak tapasztalatai alapján. — (235—236. o.)

95. A HÍREK közt szerepel *József kir. hg.* Ő Fensége főrendiházi felszólalásának kivonata a tihanyi nemzeti park létesítése érdekében, de a lakosság *kitelepítése nélkül*; szerinte az ottaniaknak éppen az idegenforgalom fejlesztése nyújtana új kereseti forrást; — s az is, hogy *D. Cholnoky* Jenő főszerkesztőt tb. tagjává választotta a finn földrajzi társaság. — (236. o.)

II. évfolyam

8. szám

1943. január hó

96. Dr. *Cholnoky* Jenő: A szél munkája. (E tárgyban a szerzőnek ez az 1. közleménye, folytatását 1. a 106. sorsz. a.; A cikket két rajzos (fotóról készült másolat) kép is illusztrálja, a Balaton északi partján emelkedő *bazaltkúpoknak*, az ún. „*tanúhegyeknek*” a szél munkája útján történt létrejöttét (azaz a vulkáni lávalepények körüli puhább talajrétegek szélhordta völgyeit). — (238—243. o.)

97. Dr. *Csányi Károly* (egyet. tanár): Az *egregyi* templom (c. tanulmánya, — dr. *Darnay-Dornyay* Béla keszthelyi múzeumigazgató korábbi leírására is hivatkozva — a Szent Magdolna tiszteletére emelt (XI—XII. századi, azaz Árpádok-korabeli) kis román templom (ma Hévíz II. ker.) történetét vizsgálja fel és azt egy fotóval és 2 oldalnyi részletrajzzal is illusztrálja.) — (244—249. o.)

98. Radnóti Aladár (múzeumi őr): Római villa a Balaton partján (c. írásában a balatongyöröki (Szép Kilátó alatti) ún., Római Forrás melletti, volt római őrtorony és fürdővel is ellátott lakás maradványait és magát a foglalt forrást is fotóval ill. alaprajzokkal is szemlélteti.) — (250—254. o.)

99. Gallus Sándor (múzeumi őr): A Balaton az őstörténelemben (c. munkájában a Magyar Földrajzi Társaság „Ballatoni Bizottságának” e tárgyban kutatásainak megkezdéséről értekeznek, felveti a megoldandó problémákat, melyeknek lényegét abban látja, hogy az őskorban a Balaton mivel és mennyire befolyásolta az itt letelepedett lakosok életét illetve azok változtattak-e valamit a tavon vagy annak környékén.) — (255—257. o.)

100. Dr. Zákonyi Ferenc: A ballatonmenti községek címeres pecsétjei (c. tanulmányhoz mellékeli Vörösberény, Balatonfőkajár, Enying, Szentkirályszabadja, Lepsény, Balatonszabadi, Balatonkenese, Mezőszentgyörgy, Siómaros és Siófok címeres pecsétjének grafikai képét is s leírja a velük kapcsolatos történelmi adatokat is.) — (258—262. old.)

101. Dr. Lukács Károly (igazg.): Adatok a Balaton vidék történetéhez. — Balatonföldvár alapítása. (Utóbbival kapcsolatban elsősorban a gazdasági és kulturális fejlődés legfőbb eseményeit és az azokban résztvevő jeles személyek érdemeit írja le a szerző.) — (263—266. o.)

102. Tóth Lajos: A Balaton a legvonzóbb magyar vidék. (Ezt állítja a Magyar Gazdaság Kutató Intézettel egyezően a szerző is, főleg azon az alapon, hogy a magyar tanítóság is e tájat keresi fel legszívesebben, a főváros figyelmé és a bel- és külföldi turisták érdeklődése is leginkább ide irányul, mivel itt találja a legtöbb természeti és történelmi érdekességet.) — (267—268. o.)

103. A LAPSZEMLE rovata több országos lapot is felsorol, amelyekben valamely a Balatont és környékét érintő cikkre kívánja felhívni az érdeklődők figyelmét; a legtöbb lap még mindig a tihanyi nemzeti park létesítésével kapcsolatos vitákhoz való hozzászólásokat közli, ezúttal különösen az ottani visszhangra, annak romló voltára hívják fel a figyelmet, mert már csak hangtölcséres kiabálásra válaszol a templom északi fala. Az egyik lap a felfogadott tölcséres emberről fotót is közöl. Emellett Keresztury Dezső ifjúkori megemlékezése, Hamvas Béla és dr. Lukács Károly más-más újságokban és folyóiratokban megjelent cikkeire irányítja a BSZ olvasóinak figyelmét. — (269. o.)

II. évfolyam

9. szám

1943. március

104. A BSZ II. évf.-ban is felelős szerk.: Dr. Cholnoky Jenő, szerk.: Tóth Lajos, Nyomda: Pesti Lloyd (igazg.: ifj. Kertész Árpád. (L. a borítólapon 1—2. a.)

105. (Gyászkeretben:) + Entz Géza (1875—1943) dr., a Tihanyi Biol. Int., a BSZ és a BB egyik legértékesebb tagjának nekrológja. — (271. o.)

106. Dr. Cholnoky Jenő: A szél munkája. (E 2. közlemény a szélnek a különböző fafajták növéseire, ill. a tűzvészek terjedésére gyakorolt hatásait elemzi és bebizonyítja, hogy a tihanyi Belső tó nem süllyedés, hanem a szélhordás következménye.) — (272—275. o.)

107. „Budapest a világ legnagyobb fürdővárosa!” — (állítja a Bpi Központi Gyógy- és Üdülöhelyi Bizottsága, s ezt azzal támasztja alá, hogy a fővá-

rosnak 9 gyógyfürdője, 200 keserűvízforrása van 55 millió napi vízhozammal, — s állandó orvosi felkészültséggel a rheuma téli-nyári kezelésére.) — (275. o.)

108. Dr. Réthly Antal: A Balaton éghajlata (c. tanulmánya a tó mikroklímatiszmatikus hatásairól, az ibolyántúli sugárzás gyógyhatásáról, a 3 és fél hónapos fürdésre alkalmas időjárásról ill. a csapadékvalószínűségről értekeznek, Bacsó Nándornak a Keszthelyre vonatkozó mérési adataira támaszkodva. — Illusz.: 2 fotó.) — (276—279. o.)

109. Gönyei Sándor (a Néprajzi Múz. ig.): Népművészeti és népviseleti szigetek a Balaton mellett. (A cikkhez illusztrációként csatlakoznak a környék e szigeteinek térképe és 3 fotó — a karádi, tótszentpáli és a buzásaki népviseletről.) — (280—284.)

110. Dr. Lukács Károly (igazg.): Adatok a Balaton vidék történetéhez. (Balatonberénynek, mint a legrégebb somogyi parti üdülőnek fejlődési menetét tárgyalja 1858—1941-ig. Az ide vonatkozó régi irodalomból kiemeli a „balatonmelléki postaút”, a népesedés növekedésének, a parti építkezésnek és a hajózás történetének jelentősebb adatait.) — (285—288. o.)

111. Dr. Weninger Antal (főorvos): Az életmegújító Balaton (és környékének gyógytényezőit sorolja fel, melyek egészségmegújító zárandokhelyé kell, hogy emeljék.) — (289—292. o.)

112. Dr. Csányi Károly (egyet. tan.): Egy régi balatoni kirándulás (emlékét idézi fel, — az északi part főbb helyeit érintőleg.) — (293—295. o.)

113. A szigligeti, csobánci és a sümegi várromokról és a tilhanyi altemplomról készült rajzok szemléltetik a CS. K.-jelű cikket, (minden bizonnyal a 112. alatti Csányi Károly tollából), — mely az ott közölt kirándulóhelyek alkori állapotát tünteti fel. — (296—299. o.)

114. ényi Dömötör Sándor (író): Vitorlázó püspök a Balatonon c. (portré-cikkében megismerteti az olvasókat Jánosi Gusztáv veszprémi kanonok, ulmi püspök sportemberrel, aki Balatonkenese fürdőéletének egyik megalapítója, a Veszprém megyei balatoni kincsek megmentője is volt; Vitorlásáról, a „DO-DO-ról Váth János kenesei író megemlékezését is közli, egyben a róla szóló irodalmi források kis bibliográfiáját is adja.) — (300—303. o.)

115. A LAPSZEMLE egy tucat újság Balatonra vonatkozó cikkét említi fel, köztük a balatonlellei üdülőt, a balatonmelléki községek címeres pecsétjeit érintik, de megemlíti a Mészöly Géza Tság megalakulását, Egry József 60. születésnapját és Nadányi Zoltán legújabb „Balatoni Ballada” c. versét is.) — (304. o.)

116. A HÍREK közt dr. Reményi-Schneller Lajos 5 éves miniszterségéről, „DARUVÁR” nevű balatoni yachttjáról, Lázár Lajos BIB-elnök haláláról és a Balaton 1942. évi idegenforgalmi statisztikájáról olvashat az érdeklődő meglepő adatokat: pl. hogy a látogatók száma az előző évihez képest jelentősen visszaesett, de a vendégéjszakák száma megnőtt. — (305. o.)

117. A zárólapon a szerkesztői üzenetek immár többször is ismétlődő szövege mellett a budapesti PALATINUS gyógyszálló és a margitszigeti gyógyfürdő, valamint a Balatoni Hajózási Részvény-Társaság reklámjai is olvashatók. — (306. o.)

118. Dr. *Cholnoky Jenő*: A kétszázéves Balatonfüred (c. vezércikkében azt állítja, hogy a község elsősorban „savanyúvizei”-nek, csak aztán a Balatonnak és búbájos környezetének köszönheti létét. Ezek mellett ivókutas forrásai, műemléképületei és gyógyusodája is vonzzák a pihenni és gyógyulni vágyókat. — (307—309. o.)

119. Dr. *Macher Emánuel* (tanár, plébános): Balatonfüred története (c. tanulmányában a 200 éves településről 1211-től kezdve sorolja fel a legfontosabb történéseket, a tanulmány végén közölt forrásmunkák alapján. Illuszta.: A füredi móló környéke a kilktötben lévő Kisfaludy-gözössel az előtérben c. fotó.) — (310—318. o.)

120. Dr. *Lukács Károly* (igazg.): József nádor első látogatása Füreden (c. visszaemlékezésében a Szentgyörgyi *Horváth-ház* és Pálóczi Horváth Ádám költő házának azonosságát vitatja.) — (319—322. o.)

121. *Balaton krónikás* (?): Tagore Balatonfüreden (c. cikkét az anonym író a nagy hindu költő füredi gyógykezelésének emlékére *Rabindranath Tagore*-ről 2 fotót is mellékel, ezek hátlapján Karafiáth Jenő „Utánad vágytam” c. balatoni szonettjét, *Kossuth* egyik füredi levelének részletét, a szöveges részben pedig az itteni gyógyulása után ültetett fája alá írt angol nyelvű versének magyar fordításait is közli.) — (323—237. o.)

122. *Pöltzel Jenő*: Régi könyv a Balaton környékéről. (A *Pozsonyban* 1796-ban *Szaller György* földmérő és vízépítőmester „Magyarország földleírásának rövid foglalattya...” c. könyvéből a szerző kivonatolva idézi a „*Szala*”, *Veszprém* és *Samogy* megyékről szóló 4—5. és 10.§§-it; az elsőben *Keszthelyt*, *Fenéket* (amelyet a római *Cyballis*-sal gondol azonosíthatónak, a másodikban Füredet is leírja, érdekes megjegyzéseket fűzve ezekhez és más kisebb helységekhez is.) (328—331. o.)

123. A LAPSZEMLE Tihanyra, a jubiláns Füredre vonatkozó cikkekre és balatoni versekre hívja fel a figyelmet, melyek előzőleg más lapokban és folyóiratokban jelentek meg. — (332. o.)

124. HÍREK címszó alatt a *Füreden* elhalt *Iklódy-Szabó János*

— kincstári főtanácsos, a Balatoni Egyesületek Szövetségének társelnöke, a BK hetilap igazgatósági tagja és a HUNGÁRIA Yacht Club elnökének nekrológja; —

— *Margittay Rikárd*: Balaton c. könyvének megjelenése; — és

— a BIB kiadásában megjelent „A Balaton környék népművészete” c. dr. *Domanovszky György* által szerkesztett néprajzi munka szerzőinek méltatása olvasható.

125. A szerkesztői üzenetek mellett egyre több *reklámszöveg* és *könyvajánlat* is található. — (334. o. + borítólappal).

126. Dr. *Cholnoky Jenő*: A szél munkája (c. 3. közlemény a tihanyi *Csúcs-hegy*, az *Apáti gerinc* és a *Diósi dülő* nevű hegyhát szél-alakította formáit mutatja be 4 rajzolt ábrán és egy fotón.) — (335—341. o.)

127. Dr. Darnay (Dornay) Béla: Az első fenéki híd (fahíd) építése 1837—39-ben. (Hrabovszky Dávid tanár és író szerint az alapokat már 1826-ban (László gr.) lerakta azzal, hogy a fenéki átjárót töltésekkel lerövidítve és ott Helena leánya védőszentjének, Szt. Ilona-szobrot állíttatott; emellett építtette meg 1837—39 közt azt a fahidat, melyről Kövér János vörsi plébános 1789—1870) 1839-ben lelkes szavakkal írta a paróchia históriájába, hogy: ... „Híd van a Balaton közepén!” — Helena 1832-ben lett gr. Württemberg Sándor (a Balaton német nyelvű költője) felesége. — (542—345. o.)

128. A *Balatonvidék régi művészei* c. szerkesztőségi cikk — több oly művész közt, aki Mo-ról írt, festett, vésett — elsősorban azokat emeli ki, akik a Balatonról vagy a közvetlen környékéről alkottak valami maradandót; így pl.: Marsigli, Luigi Ferdinándó olasz tábornok, Lázár és Geong *Tanzsteller*, Wolfgang *Lazius* térképeiről ill. rajzairól, *Birkenstein* várrom-látképeiről, *Klieber*, Joseph bécsi szobrásznak a Festeticsék részére készített 4 szobráról (2 oroszán + 2 dombormú), *Kehrling*, Tobias augsburgi festő Berzsenyi-portréjáról, *Karl Henrik* körmöci vésnök 1801-beli *Georgikon-érméről*, *Maulbertsch* sümegi, *Dorffmeister* b. kereszturi freskóiról, *Svoboda*, Rudolf (tihanyi és cseszneki) képeiről, *Waltham* Jakabnak a *fonyódi* hegyekről készített képeiről emlékezünk meg bővebben. Rövidebben felsorolja még a következő festőket: *Alt*, Jakab bécsi, *Schärmer*, Johann Martin osztrák, a magyarok közül: *Petrich* András, *Szerelmey* Miklós, *Gaál* Gusztáv, *Bresztyánszky* Béla (bencés-műkedvelő festő), *Mészöly* Géza, *Novák* János, és *Pesky* József (oltárképei) *Valetta* A. tihanyi, *Libay* József füredi képei továbbá *Rochbock* L. füredi és keszthelyi metszetei, — *Tissot* Viktor *Poirson* albumának illusztrációi, *Benczur* Gyula balatoni halásza, *Ligeti* Antal, *Brodzsky* Károly és *Keleti* Károly balatoni tájképei és *Szinyei-Merse* Pál „Haragos Balaton”-ja nyertek még megemlést.) — (346—349. o.)

129. Dr. *Madarassy* László: Balatoni vitorlások *hajóágyú*i. (A *Balatoni Múzeumban* lévő, 1918-ban *Fonyódon* talált „kölyökágyú” kapcsán idézi *Csák Árpádot*, aki azt írta idevonatkozóan: „a múlt század első felében... a parti tulajdonosok nagy kedvelői voltak a vitorlás-sportnak. Minden vitorláshajó ily kis ágyúkkal volt ellátva”... érkezésük jelzésére és így valószínű, hogy valamelyik Festetics-hajóról kerülhetett az a Balatonba. Egy ily kölyökhajó fotója látható a 358. o.-n.) — (350—351. o.)

130. *Máthé* János: *Mézcirok* termesztése a Balaton mellett. (A *Sumac* sorgo 60—70%-os cukortartalmú növénynek takarmány- és haszonnövény gyanánt való termesztését propagáló szakcikkek.) — (352—354. o.)

131. *Újhelyi* Gyula: *Pásztorfaragások* megújulása a Balaton mentén. (A szerző a cikket több tárgy fotójával illusztrálja.) — (355—359. o.)

132. A HÍREK-rovat dr. *Kultsár* Istvánt, a BIB új elnökét úgy mutatja be, mint gr. Klébelsberg Kunó v. kultuszminiszter szellemi hagyatékának örökjét és volt munkatársát. — (360. o.)

133. Az IRODALOM-rovatban a szerkesztőség *Pais* László: A *Zala vizgyűjtőjének* régi vízrajza c., ill. *Szentgáli* Károly: *Balatonkenese* c. most megjelent tanulmányát mutatja be. — (361—362. o.)

134. A szerk. üzenetekben *Ch(olnoky)* *J(enő)* dr. főszerk. a *penzió* szó eme helyes írására és kiejtésére hívja fel a figyelmet, majd ugyanő a *füredi Teasdale-villa* helyét jelöli meg a falu k-i szélén és megcáfolja, hogy azt *Lóczy* Lajoséval lehetne azonosítani. — (362. o.)

135. Dr. *Cholnoky Jenő*: A Balaton tájképe. (A szerző a maga és az öreg *Kántás Vendel* n. figuránsa szemével gyönyörködik a tihanyi *Ovár* tetejéről a „balatoni Riviera” látványában. Ő maga bejárta a fél világ sok szép helyét, de ilyen „lélekbékítő” helyet sehol se látott; a halálba tartó munkatársra pedig csak azon sajnálkozik, hogy a sírból már majd nem láthatja ezt a szép tájképet.) — (363—368.)

136. *Földvály Miksa* ny. min. tanácsos a Balaton vidéki erdők c. (tanulmányában a ikönyvek fafajtaát sorolja föl, aztán a faállomány minőségi romlásán, az erdők fogyatkozásán keseregve keresi ezek okait; illusztrációként saját fotóiból bemutatja a „somogyszobi kútvölgyi bükkös”-t ill. a „bazsai szelidgesztenyefát”) — (369—379. o.)

137. Dr. *Darnay (Dornyay) Béla*: *Kőkecske, tördemici kőoroszlán* (c. a cikkében — fotókkal is — bemutatja a *törökkoppányi kőkecskét* és a Balatoni Múzeumba került — tördemici kőoroszlánt, egyben leírja a velük kapcsolatos népi eredetmondákat.) — (380—385.)

138. Ebben a csökkent terjedelmű 12. számban a HÍREK, az IRODALOM és a Szerkesztői üzenetek helyén — nyilván az immár negyedik éve folyó II. világháború miatt — csak a *Székesfőváros Községi Élelmiszer- ill. Lóhúsüzemét* reklámozza a BSZ, néhány apróhirdetés mellett. — (385—387. o.)

139. Dr. *Cholnoky Jenő*: A M. Földrajzi Tság „Balaton Bizottság”-a (c. vezércikkében azt panaszolja, hogy a háború és a drágaság miatt sem ő maga, sem a BSZ munkatársai sem tudják rendszeresen folytatni megkezdett kutatás és publikáló munkájukat, de a BB tagjainak azt ajánlja, hogy — míg ő maga a Balaton vidék földrajzával foglalkozik, — 3 irányba vigyék előre a Balaton ismeretét: a balneológia, a néprajz, valamint a régészet és történelem vonalán, hisz ezeken a területeken már vannak jelentős részeredmények. Reményét fejezi ki aziránt is, hogy a *kis-balatoni Zala-gátakat* le fogják bontani. Mindemellet üdvözli *Sziklay János: Balatoni bibliográfiájának* közelgő új kiadását is.) — (389—391.)

140. Dr. *Bogyay Tamás*: Elpusztult és átépített középkori templomok a Balaton vidékén. (Adatok a BVid. művészettörténetéhez, különösen *Balatonederics* régi r. kat. templomának építéstörténetéhez, amihez *Bergh Károly* rajzai után készült fametszeteket és alaprajzi részleteket is közöl a szerző.) — (392—395. o.)

141. *Ch(olnoky) J(enő)*: Turistáskodás a Balaton mellett (c. cikkében a főszerkesztő 3-féle turistaút kiépítését javasolja: a sétalók részére Balaton körüli gyalogutat, az erősebb járók részére jelzett sétautakat a hegyoldalakra és „igazi turistautakat” a hegytetőkig (pl. Almáditól Keszthelyig); Tihanyba se „csúcskultúrát” kell szerinte teremteni, hanem természetvédelmet.) — (396—397. o.)

142. (Névalírás nélkül) A Balaton első nagy művésze. (*Mészöly Géza* Aligán, a M-centenárium, M. és a Balaton, valamint Emlékművet M-nek Aligán alcímek alatt méltatja a festőt az ismeretlen műértő.) — (398—400. o.)

143. Dömötör Sándor: A *kenesei Tatárlik* mondája (c. tanulmány mellett közli az általa feldolgozott gazdag irodalom bibliográfiáját is; kifejtve, hogy a *Tatár-ill. Töröklik* elnevezés onnan származhatik, hogy a jelzett háborúságok idején a közelben feldúlt vagy felégetett házak lakói ideiglenesen lakóhelyül is használták ezeket. Ezt egy 1641-beli veszprémi bírósági eljárásban kihallgatott tanú (a 86 éves Borsa Mihály jobbágy, aki maga is lakott ott) vallomásával is alátámasztja. Ám a téves mondai elemeket is sorra veszi.) — (401—404. o.)

144. Váth János: Jánosi Gusztáv „Dodó”-ja. (A 114. sorsz. a. már említett veszprémi kanonok vitorlása 1887-ben jelent meg *Kenesén*, ahol *Endrődi* Sándor is vitorlázott, sőt *Jókaival* kalandba is keveredett. A sportos kanonok-püspök a vitorlását, idős korában, a Stefánia Yacht Egyletnek ajándékozta. E megemlékezéseit a szerző a „Dodó” tulajdonosa születésének 100., halálának 30. évfordulója alkalmából külön füzetben adta ki, cikkéhez *kis bibliográfiát* is csatol.) — (405—406. o.)

145. IRODALOM. E rovat ezúttal dr. *Darnay-Dornyay Béla*: *Címeres* levelek a keszthelyi és körmendi hercegi levéltárakban (c. tanulmány érinti a *gersei Pető*-, a *Festetics*-, a *Bocskay*-családot, *Oláh Miklóst*, a *Sallérokat* stb. — *Iványi Béla* kutatásai nyomán; — szó van *Margittay*: *Balaton* c. könyvéről, amely *Sziklay J.* előszavával és 61 képpel jelenik meg; — a *M. Biológiai Kutató Int.* publikációit *Entz Géza* dr. sorolja fel; — dr. *Domanovszky György*: A „*tihanyi pamukos halászat*” c. tanulmánya.) — (407—412. o.)

146. A LAPSZEMLE 17 újságcikket sorol fel, kiemelve a *N. Újságból* *Szigethy Imre*: *Jaj, Balatonváros?* és *AZ ÚJSÁG*-ból *György Endre* B. lelléről szóló cikkét. — (413—415. o.)

147. HÍREK: Dr. *Cholnoky Jenő*: *Mo. idegenforgalmi földrajzi* c.-en adta ki e tárgyban tanfolyami előadásait; — *Tihany* nemzeti parki ügyében fordulóponthoz jelenthet a „BB” következő ülése; — *Pais László*: A *Zala vízgyűjtőjének vízrajza* c. tanulmány, 2. kötete is megjelent; — *Idegenforgalmi statisztika* 1942-ről: — A 200 éves *B.füreden* előadták *Töpfler*: „*Magyar hölgy*” c. darabját és a régi színház volt helyén helyezték el az abból fennmaradt *Festetics-féle 6 oszlopot*; — *Meghalt Pálffy Gyula*, a *balatoni vitorlássport* nagy öregje; *Védetté nyilvánították a füredi kiserdőt*; — A *BSZ* felhívja tagjait, hogy a *balatoni fürdőtelepek* történetéhez gyűjtsék az adatokat a *BTB* részére; a *BSZ* máris gyűjti a *balatoni tájleírásokat*. — (416—418. o.)

II. évfolyam

15—16. szám

1943. december hó

148. Dr. *Cholnoky Jenő*: *Kirándulások* (c. új sorozatának I. fejezete: *Kirándulás a befagyott Balaton* jegén. Illusztr.: 3 rajz a *Balaton jégpáncélján* képződött *turolások* szokott helyzetéről. Az elbeszélés végén kéri, hogy készülő nagy munkájához küldjenek *téli balatoni* képeket.) — (421—425. o.)

149. Dr. *Darnay (Dornyay) Béla*: *Balatonszentgyörgy „Csillagháza”* — erőd a török világból. (A szerző (tévesen — Sz. S.) meg van győződve arról, hogy a *balatonmelléki erődáncolat*” véletlen folytán fennmaradt „utolsó mohikánja” a csillagház, amiről 2 fotót, 2 alap-, egy metszet és egy homlokzati rajzot is mellékel.) — (426—432. o.)

150. Dr. Moll Károly (vez. fürdőorvos): Hévíz-fürdő gyógyhatásai (mellett a fürdő történeti és jelenlegi adatairól, a gyógyvíz használati módjairól is tájékoztat.) — (433—438. o.)

151. Dr. Domanovszky György: A Balaton környék néprajzi feladatai (közé sorolja a népi halászat, a pásztorművészet, a szőlészet, hadászat, takácsság, fazekasság, kályháság és a többi népi ipar tárgyainak felkutatását is 50 községben.) — (439—442. o.)

152. Dr. Bogyay Tamás: Elpusztult és átépített középkori templomok a Balaton vidékén. (E 2. közlemény a karmacsi régi plébániatemplom történetéről szól. Illusztr.: Hencz Antal keszthelyi építész rajzai alapján készült 3 fametszet-kép.) — (443—446. o.)

153. IRODALOM: 1. Tavi Lajos: Néhány kisebb folyóink árvize (c. tanulmányából a szerk. kiemeli a Zala 1940. márciusi és júliusi árvizeit s hangoztatja, hogy ezek okozója a Zala töltések közé szorítása volt és hogy a Kisbalatoni Vízügyi Tszulat erőfeszítései se tudták megakadályozni a nagy károkat. Illusztr.: az árvízi terület rajzolt térképe.) — (447—449. o.); 2. Mantuano József: A Sió, Sárvíz és a Kapos 1940 márciusi árvizeinek ismertetése (kapcsán az árvízgátak magasabbra és erősebbre építését szorgalmazza.) — (449. o.); — 3. Dr. Lukács Károly: Tihany Nemzeti Park (c. októberi cikkéhez — 1. 59. sorsz. a. — kapcsolódva közli a főszenkesztő az 1879. évi erdő-, az 1883. évi vadászati és az 1935. évi természetvédelmi törvények idevonatkozó intézkedéseit.) — (450. o.)

154. A Lapszemle három oly cikkre hívja fel a figyelmet, melyek az előző hónapokban A MAI NAP, a NAGYBUDAPEST ill. a MŰSZAKI VILÁG c. lapokban Balatonaliga fejlesztésének szükségességéről szólnak. — (451. o.)

155. A HÍREK-rovat kizárólag a BIB „keszthelyi népművelési irányadó tanfolyamának” példátlan sikeréről szól. Felsorolja az összes előadókat, azzal, hogy a BIB az előadásokat ki is fogja nyomtatni. — (452. o.)

156. A záró- és borítólapok a Szécsenyi Rt. karácsonyi könyvjúdontságait, gyógyvizeinket és a BHRt szolgáltatásait reklámozzák. — (453—454. o.)

III. évfolyam

17—18. szám

1944. február hó

157. Dr. Cholnoky Jenő: Kirándulás az arácsi Koloska-völgybe. (A főszenkesztő kirándulás-sorozatának e 2. fejezetét a K.-völgy nyílását és dolomitsziklát az arácsi Séd forrásainál készített saját rajzaival díszíti.) — (455—463. o.)

158. Dr. Pöltzel Jenő: A csopaki Szt. József-forrás gyógyvizéről írt tanulmánya magába foglalja dr. Emszt Kálmán (kémiai elemzését is e „földes bicarbonátos ásványvízről”, — melyet 1930-ban „gyógyvízzé” is nyilvánítottak.) — (464—465. o.)

159. Dr. Fára József: A füredi Jókai-villa történetéhez (c. írásához közli Jókainak egy eddig ismeretlen levelét is a villa eladásáról, amelyet a füredi főszolgabíróhoz írt 1888. aug. 20.-án.) — (468—470. o.)

160. Dr. Bogyay Tamás: A felsőörsi prépostsági templom helyreállítása (c. és bő jegyzetekkel ellátott tanulmányát a templomról készült 3 fotóval is illusztrálja.) — (471—476. o.)

161. HÍREK-rovatban olvashatók az alábbiak:

— Dr. *Kultsár* István BIB-elnök nagy előadása a BESZ-ben a *balatonfejlesztő* tevékenység nehézségeiről a *fürdőegyletek* nemtörődömségéről, a társadalmi munka hiányairól és a *Baltoni Közmunkák Tanácsának* megalakításáról; —

— A *balatonaligai* nagy építkezéseket *Brückler* József vezérigazgató szervezi és vezeti; —

— A *B.füredi Orvoshét* eseményei; —

— Mészöly Géza centenáriuma; —

— A 40 éves BSZÖV eddigi munkájának értékelése; — és

— A Balaton melletti „kertészeti tanfolyamok” sikere. — (477—478. o.)

162. Az egyesítetten is csak 25 oldalnyi kettős szám *zárólapjai* az eddigieken felül már a *parádi* vizet, a SINOXID-HUBERTUS vadásztöltényeket, *Bóczán* Károly bp.-i vésnök érem-munkáit, a *Széchenyi Rt.* könyvkiadványait, valamint a BHRt szolgáltatásait is reklámozzák, — a nagyobb díjbevétel céljából. — (478—480. o.)

III. évfolyam 19. (s egyben utolsó) szám 1944. április hó

163. Dr. *Cholnoky* Jenő: A Balaton az iskolában. (A főszerkesztő vezércikke azt kifogásolja, hogy a *középiskolai oktatásban* a földrajznak is kevés, a Balatonnak még annyi hely sem jut, pedig de sok tudnivaló lenne róla.) — (481—482. o.)

164. Gr. *Klébelsberg* Kunó v. kultuszminiszternek a Balatonról vallott nézeteit keretbe foglalva idézi a lap (kiemelve belőle a *műemlékek* és a *természeti értékek védelmének* fontosságáról mondottakat.) — (483. o.)

165. Dr. *Pöltzel* Jenő: Kiegészítés *Hévíz* irodalmához. (*Dornay* Béla dr. „A keszthelyi Hévíz ismertetése” c. füzeté végén Hévíz — általa ismert — *bibliográfiáját* az iközéteszi 1795-től 1938-ig, 61 művet sorolva fel (ebből is 5 téves! — Sz. S.). — Dr. *Pöltzel* J. ezt a felsorolást kerekén 100-zal megtoldja és ezzel a Hévízzel foglalkozó művek számát 161-re emeli, — ám ez se teljes, (mert pl. hiányzik belőle az 1942-beli Baltoni Útmutató. Azóta 1961-ben megjelent dr. *Csekey* István pécsi prof.: Hévíz bibliográfiája, s ez már 1959-ig bezárólag 454 művet tartalmaz. Ezt kell majd az utódoknak folytatniok. — Sz. S.) — (484—495. o.)

166. Dr. *Lóczy* Lajos: A Balaton vidék *hidrológiája*, különös tekintettel az *ivóvíz-ellátásra* (c. szaktanulmányának fejezetcímei: a Balaton felvidéki *források sztatigráfiai* sorrendben; — a peremrészek hidrológiája; — a B. part vízellátásának 1/3-a a tó vizével egyensúlyban tartott *talajvízből* származik; — a típusos *átbukó*, azaz *túlfolyó* forrásaink; — a *hasodékforrások*, — az *artézi* fúrások; — a vizek minősége; gyakorlati következtetések és — a kutatások a *somogyi* oldalon. — A kutatások másodlagos célja: *ásványvizek* és *hévforrások* feltárása is.) — (496—503. o.)

167. *Csányi* Károly: Séta a Balaton vidék *műemlékeihez* — *Akalitól* *Kisdörgicseig* (c. cikkét az *alsó* és *felső-dörgicsei* templomromok fotói is díszítik.) — (504—507. o.)

168. *Bogyay Tamás*: Elpusztult és átépített *templomromok* a Balaton vidéken. — Badacsony egyházai a középkorban. (Illusztr.: A badacsonyi Szt. István templom alaprajza, *Storno F.* rajza után; egy oszlopfő és egy kapubéllet-fotó. — A szövegben még két község plébániatemploma és két hegyközség három *kápolnájáról* és több romról és töredékről is szó van, *forrásjegyzetekkel* ellátva.) — (508—510. o.)

169. Az IRODALOM-rovatban *Tihany gejzirkúpjai* c. a. a főszerkesztő dr. *Cholnoky Jenő Hoffer András*: A tihanyi félsziget vulkáni képződményei c.-en a *Földtani Közlöny* LXXIII. kötet 4—9 füzetében 1943-ban megjelent hosszú tanulmányának azt a megállapítását, hogy: „a tihanyi *gejzirkúpok nem gejzirkúpok*, hanem csak közönséges *melegforrás-üledékek*” — élesen cáfolja és külföldi tapasztalataira is hivatkozva arra a következtetésre jut, Hoffer e megállapítását „ki kell törölnünk a tudományos eredmények közül!” — (511—512. o.)

170. A záró- és borítólapok a korábbi reklámok ismétlése mellett már a MIRA-vizet, a Hunyadi János gyógykeserűt, a PÁTRIA kávépótlót, sőt egyes balatoni villatelvek eladását is hirdeti. (de — úgy látszik — már a nagyobb hirdetési díjak se teszik lehetővé a lap további megjelentetését, mert ezzel a BALATONI SZEMLE meg is szűnt. — Sz. S.) — (513—515. o.)

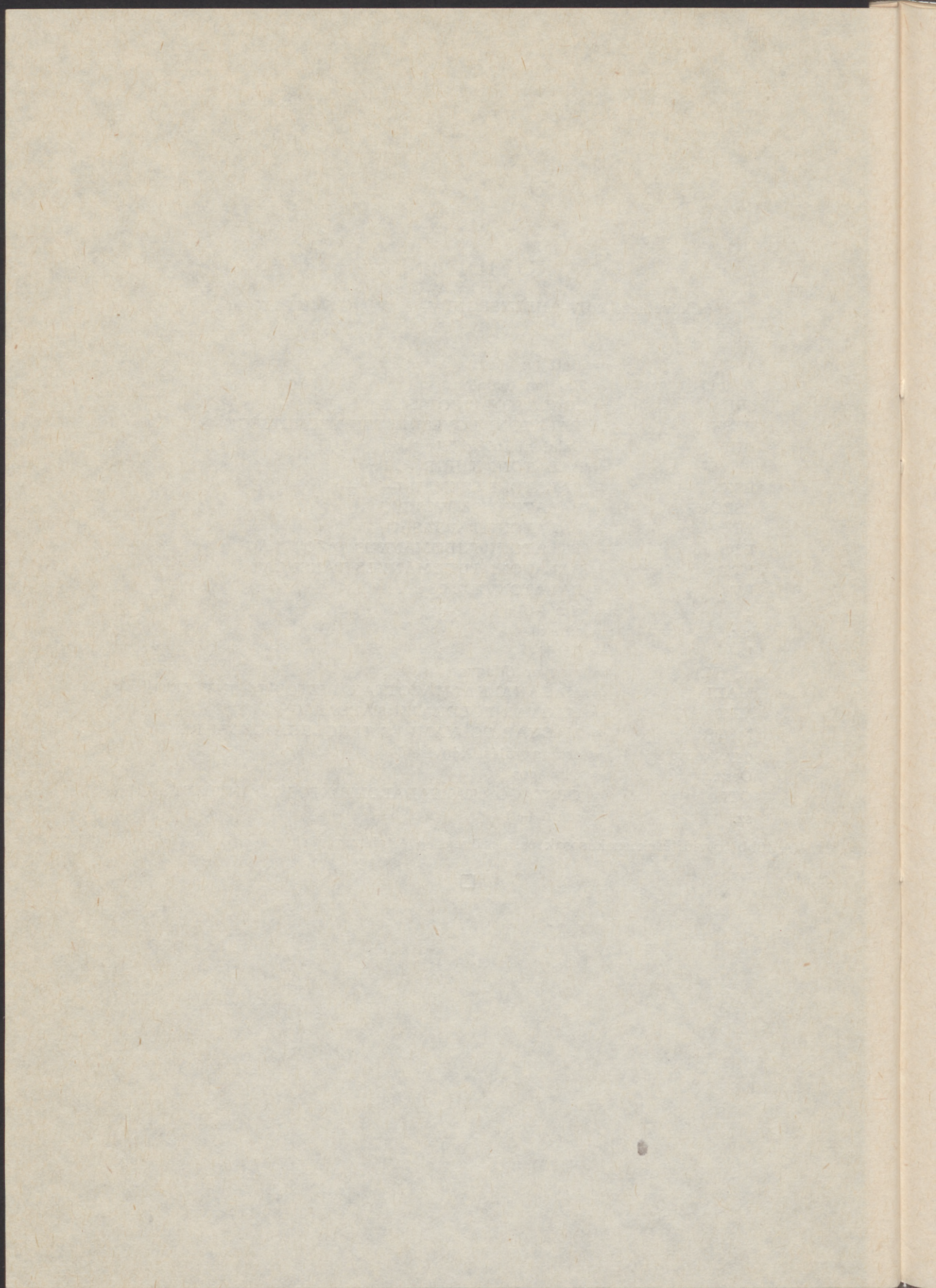
RÖVIDÍTÉSEK

(a következő NÉV-, HELYSÉGNÉV- és TÁRGYMUTATÓ-hoz)

a.	= alatt (v. alatti)
B. (bi.)	= Balaton (balatoni)
„BB”	= „BALATON BIZOTTSÁG”
BESZ	= BALATONI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE
BIB	= Balatoni Intéző Bizottság
BK	= BALATONI KURIR (c. lap)
BSZ	= BALATONI SZEMLE (— ” —)
BSZÖV	= BALATONI SZÖVETSÉG
BT	= BALATONI TÁRSASÁG
BTB	= BTLATONI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG
BTT	= BALATONI TUDOMÁNYOS TÁRSULAT
BV	= BALATONVIDÉK
c.	= cím (-ü)
csz.	= címszó
L.	= Lásd!
m. (M.)	= magyar (Magyar)
MABI	= MAGÁNALKALMAZOTTAK BIZTOSÍTÓ INTÉZETE
MFT	= MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
MFTR	= MAGYAR FOLYAMI ÉS TENGERHAJÓZÁSI Rt.
ogy. képv.	= országgyűlési képviselő
Orsz.	= Országos
OTI	= ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET
sz.	= szám (-u)

(A többi rövidítések szokásosak és a szövegben értelemszerűek)

NÉVMUTATÓ

(A szoros ABC-rendbe szedett nevek mögött az érintettek ismert tudományos rangja ill. foglalkozása rövidítve zárójelben szerepel; az utána következő számok a címszavak sorszámaát jelzik. A BSZ oldalszámai pedig a címszavak szövege mögött olvashatók.)

A-Á

Alt, Jakab (bécsi festő): 128.
Álgya-Pap Sándor (ny. altábornagy): 5.
Árpádok (korabeli templom, Egregy): 97.

B

Bacsó Nándor (dr., meteorológus): 38, 108.
„Balatoni Krónikás” (írói álnév): 121.
Belák Sándor (dr., orvos egyet. tanár): 82.
Benczur Gyula (festőművész): 128.
Benyák Sándor (költő): 34.
Bél Mátyás (polihistor): 14.
Béll Béla (dr., meteorológus): 89.
Bergh Károly (rajzművész): 140.
Birkenstein (? -metszetkészítő): 128.
Bóczán Károly (bpi vésnök): pl. 162. + reklámhirdetési.
Bognár Károly (népművész): 31.
Bogyay Tamás (dr., művészettörténész): 140, 152, 160, 168.
Borsa Mihály (kenesei tanú): 143.
Borsi Darázs József (író, költő): 57.
Brázay Zoltán (egyleti elnök): 8.
Bresztyánszky Béla (bencés tanár, amatőr festő): 128.
Brodszky Károly (festőművész): 128.
Brückler József (vezérig., kenesei fürdőfejlesztő): 161.
Bulla Béla (dr., egyet. ny. rk. tanár, földrajztudós): 26, 85.

C-Ch-Cs

Cholnoky Jenő (dr. egyet. tanár, a BSZ főszerkesztője): 1, 3, 11, 22, 26, 45, 49, 60, 74, 81, 87, 95—96, 104, 106, 118, 126, 134—135, 139, 141, 147—148, 153/3, 157, 163, 169.
Csák Árpád (dr., író, újságíró, keszthelyi múzeumalapító): 129.
Csák Zoltán (dr., író): 73.
Csánky Dénes (műv. történész): 18.
Csányi Károly (dr., egyet. tanár): 26, 97, 112—113, 167.
Csekey István (dr., pécsi egyet. tanár, történész): 165.
Csicsery-Rónay István (vitész, ogy. képv.): 21.

D

Damjanovich Lajos (dr., min. tanácsos, egyleti eln.): 21.
Darnay Kálmán (író, sümegi magánrégész): 68.
Darnay-Dornnyay Béla (dr., tanár, keszthelyi múzeum ig.): 26, 54, 97, 127, 137, 144, 149.

Demeter György (dr., ny. füredi főbíró): 70.
Domanovszky György (néprajzkutató): 124, 145, 151. (L. még Néprajz)
Dorfmeister István (osztrák származású m. barokk freskófestő): 128.
Dömötör Sándor (dr. író): 47, 114, 143.

E

Edison, Thomas Alva (amerikai feltaláló — a B-ról): 48.
Egry József (festőművész): 13, 73—74, 115, 128, 142.
Emszt Kálmán (kémikus): 158.
Entz Géza (dr., biológus, a Tihanyi Biológiai Int. ig.-ja): 26, 34, 83, 105, 145.
Eötvös Károly (író): 27.

F

Farkas Zoltán (dr. műv. történész): 73.
Fára József (dr., b.füredi helytörténész): 159.
Festetics-család (keszthelyi földbirtokosok): 127—128—129, 145, 147.
Festetics György (Georgikon- és Helikon-alapító stb.): 92.
Festetics Helena (F. Gy. unokája, F. L. leánya): 127.
Festetics László (F. Gy. fia, F. L. apja): 127.
Festetics Pál (udvari tanácsos, F. Gy. apja stb.): 92.
Földváry Miksa (ny. min. tanácsos): 136.

G—Gy

Gaál Gusztáv (festőművész): 128.
Gallus Sándor (múzeumi őr): 99.
Gács György (Z., festőművész): 13.
Gersei-Pető-család (keszthelyi földbirtokosok): 145.
Gesztely-Nagy László (történetíró): 18.
Gömbös Gyula (miniszterelnök): 57.
Gönyei Sándor (dr., a Néprajzi Múz. ig.-ja): 8, 26, 109.
Grieben (? — német író): 43.
György Endre (író): 146.

H

Halvax Gyula (festőművész): 74.
Hamvas Béla (újságíró): 103.
Hencz Antal (keszthelyi építész): 152.
Hertelendy Miklós (vitéz, ogy. képv.): 5.
Hoffer András (geológus): 169.
Hóman Bálint (dr., kultuszminiszter): 21.
Hrabovszky Dávid (tanár, író): 127.
Hüllt Elemér (orvos dr.): 77.

I—J

Iklódy Szabó János (író, kincstári főtan.): 18, 66, 124.
Ilovszky János (ogy. képv.): 21.
Iványi Béla (helytört. kutató): 145.
Jánosi Gusztáv („a vitorlázó püspök”): 114, 144.
Jendrassik Aladár (dr., az Orsz. Közegészségü. Int. oszt. vez.): 37.
Jókai Mór (regényíró, füredi villatulaj.): 51, 159.
József (Habsburg kir. herceg): 95.

K

Karafiáth Jenő (író, költő): 57, 121.
Kántás Vendel (tihanyi figuráns): 135.
Kárpáti Antal (az Athenaeum-nyomda ig.-ja): 20.
Kárpáti Jenő (vegyész): 91.

Kehrling, Tobias (augsburgi festő): 128.
Keleti József (dr., orvos): 43.
Keller Oszkár (keszthelyi főisk. tanár): 7, 26.
Keresztury Dezső (író, költő): 41, 103.
Kertész Árpád (ifj., lapnyomdász): 79.
Kertész Nándor (gyárig.): 40.
Kéry Gyula (építésmérnök): 25.
Kéz Andor (geológus): 86.
Kinizsi Andor (író): 41.
Kinizsi Pál (családjának eredetmondája): 47.
Klébelsberg Kunó (dr., kultuszminiszter): 24, 57, 62, 70, 164.
Klieber, Joseph (bécsi szobrász): 128.
Komjáti Béla (festőművész): 13.
„Koppány úr (mezőin” c. Borsi D. J. versei): 57.
Kossuth Lajos (fürdőlevele Bf-ről): 121.
Kóbor Henrik (festőművész): 13.
Kövér János (vörsi plébános): 127.
Kultsár István (min. oszt.főnök, BIB-elnök): 62, 132, 161.

L

Lázár Lajos (BIB-elnök): 116.
Lazius, Wolfgang (német térképész): 128.
Lendl Adolf (dr., ny. állat- és növénykert ig.): 68.
Libay József (festőművész): 128.
Ligetfi Antal (festőművész): 128.
Lóczy Lajos (dr., egyet. tanár, földrajztudós, geológus, stb.): 3, 6, 11, 17, 26, 134, 166.
Lukács Károly (dr., ny. igazgató): 14, 50, 101, 103, 110, 120, 153/3.

M

Macher Emanuel (tanár, főredi plébános): 119.
Madarassy László (dr. múzeumigazgató): 73, 129.
Majláth János (író): 47.
Malatinszky Ferenc (felsőházi tag, BSZÖV. vez.): 32.
Mantuanó József (vízmérnök): 153/2.
Margittay Rikárd (író): 12, 124, 145.
Marsigli, Luigi Ferdinando (olasz tábornok, térképész): 128.
Maulbertsch, Franz Anton (osztrák, barokk festő): 128.
Mazalán Pál (bányamérnök): 91.
Máté János (mezőgazda): 130.
Mészöly Géza (festőművész): 13, 73—74, 115, 128, 142, 161.
Moll Károly (dr., hévízi reuma-főorvos): 26, 91, 150.
Morvay Gyula (újságíró): 73.

N

Nadányi Zoltán (költő): 115.
Nádujfalvy József (dr., közigazdász): 18.
Neró (római császár nyara a B-on?): 53.
Neuber Ede (dr., egyet. tanár): 23.
Novák János (oltárképfestő): 128.

O

Oláh Miklós (főpap, humanista író, kir. titkár stb.): 145.

P

Pais László (vízép. mérnök): 133, 147.
Papp Ferenc (dr., kémikus): 91.
Pataki Béla (min. o. tan., vízép. felügy.): 26.
Pálffy Gyula (vitorlázó hajós): 147.

Pálóczi Horváth Ádám (dalköltő, gazdász): 120.
Pesky József (oltárképfestő): 128.
Petrich András (festő): 128.
Poirson (Albuma a B-ről): 128.
Pöltzel Jenő (dr., a BSZ szerk. biz-ának elnöke): 2, 18, 61, 91, 122, 158, 165.

R

Rabindranath Tagore (hindu költő): 121.
Radocsay Dénes (művészettörténész): 13.
Radocsay László (miniszter): 4, 13.
Radnóthy (néha Radnótinak írja a BSZ) Aladár (régész): 26, 36, 98.
Radnóthy Dénes (?): 13.
Rácz Kálmán (festőművész): 13.
Reményi-Schneller Lajos (dr., pü. miniszter): 4, 7, 116.
Réthly Antal (dr., egyet. rk. tanár, a Meteorológiai Int. ig.): 7, 26, 108.
Rohbock, L. (metszetkészítő): 128.

S

Sallér-Család (Keszthely): 145.
Sági Károly (dr., muzeológus gyakornok): 26.
Schärmer, Johann-Martin (osztrák festő): 128.
Schmidt Ferenc (dr., füredi főorvos): 26, 63.
Schwandtner (? — balneológiai író): 14.
Sebestyén Gyula (dr., udvari tanácsos, a BT eln. h.-e): 68.
Sebestyén Olga (író): 39, 69.
Somogyi Béla (vitéz, felsőházi tag): 5.
Steiger-Kazal Dezső (dr., kórházi főorvos): 39, 46.
Stornó F. (rajzoló, néprajzi gyűjtő): 168.
Svoboda, Rudolf (cseh festő): 128.

Sz

Szaller György (földmérő, vízépítő): 122.
Szentgáli Károly (történetíró): 133.
Széchenyi György (gr., füredi tb. szolgabíró): 67.
Széchenyi István (gr., író, politikus): 9, 18.
Széchenyi Rt. könyvkiadó v.): 156, 162. (pl.)
Szekeres Bónis (dr., füredi fürdőkormányzó): 65.
Szerelmey Miklós (festőművész): 128.
Szigethy Endre (író): 53.
Szigethy Imre (író): 146.
Sziklay János (dr., író, korm. főtanácsos): 11, 26, 139, 145.
Szinyei-Merse Pál (festőművész): 128.
Szobotka Imre (festőművész): 13.

T

Tagore (Rabindranath, hindu költő Bf-en): 121.
Tanzsteller, Georg (német térképész): 128.
Tanzsteller, Lasar (— — " — —): 128.
Tavi Lajos (vízmérnök): 153.
Teleky Pál (gróf, politikus): 57.
Tissot Viktor (illusztrátor): 128.
Tomcsik József (dr., min. tanácsos): 26.
Tóth Kálmán Géza (építésmérnök): 10, 26, 90.
Tóth Lajos (a BSZ felelős kiadója): 20, 52, 57, 102, 104.
Töpfler (? , drámaíró, a M.hölgy szerzője): 147.
Tüske Jenő (dr., a BGRT.-vezérigazgatója): 9, 64.

U

Ujhelyi Gyula (néprajzi író): 131.

V

Valetta A. (festő): 128.

Varga József (miniszter): 4.

Varsányi Károly (költő): 18.

Váth János (író, költő, pap): 114, 144.

Veress Gábor (dr., az IBUSZ vezérig.-ja): 33.

Victor Erzsébet (tihanyi üdülővezető): 71.

W

Waltman Jakab (festő): 128.

Weninger Antal (dr., főorvos): 111.

Wernher (? —, német balneológus író): 14.

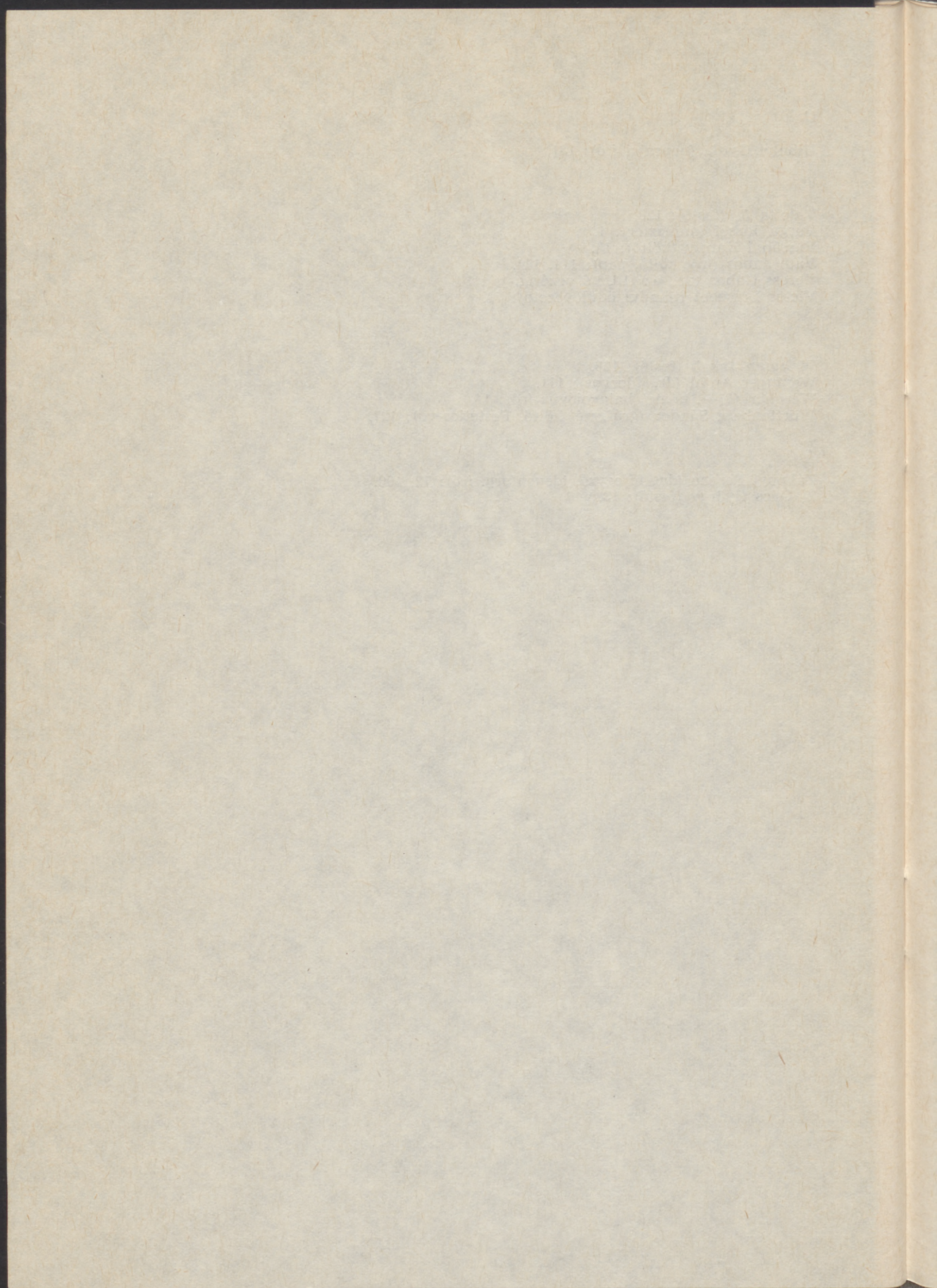
Württemberg Sándor (gróf, né. költő, Festetics-vő): 127.

Z

Zákonyi Ferenc (dr., főjegyző, idegenforg. író): 72, 100.

Z. Gács György (festő): 13.

HELYSÉGNÉV-MUTATÓ

(a BSZ cikkeinek szóhasználatában)

A

Akali: 10, 167. (L. még Balatonakalit is!)
Aliga: 142, 154, 161. (L. még B.aligát is!)
Almádi: 15, 54, 55. (L. még B.almádit is!)
Alsődörgicse: 167.
Alsóörs(-i Fürdő Egylet): 21, 50.
Arács: 50, 157. (L. még B.arácsnál is)
Aszófó: 50,

B

Badacsony: 17, 168.
Balatonakali: 167.
Balatonaliga: 142, 154, 161.
Balatonalmádi: 32, 54, 77.
Balatonberény: 110.
Balatonboglár: 50.
Balatonederics: 140.
Balatonfőkajár: 100.
Balatonföldvár: 15, 101.
Balatonfüred: 14, 15, 17, 28, 31, 51, 59, 118, 121, 122,
124, 128, 134, 147, 159, 161.
Balatonfüzfő: 49, 74.
Balatongyörök: 98.
Balatonkenese: 57, 100, 114, 133, 143.
Balatonkeresztúr: 128.
Balatonlelle: 17, 50, 114, 146.
Balatonszárszó: 10.
Balatonszentgyörgy: 149.
Balatonvidék (B. környék): 10, 25—26, 42, 100—101, 103, 108—110, 122, 124, 136, 149,
152.
Bazsi (szelídgesztenyefája): 136.
Budapest (v. Székesfőváros): 33, 75, 79—80, 107, 134, 138.
Buzsák: 109.

Cs

Csehi: 50.
Csesznek: 128.
Csobánc: 54, 113.
Csopak: 158.
Csucs-hegy (Tihanyi): 126.
Cyballis (Fenekpuszta, Valcum régi téves elnevezése): 122.

D

Dörgicse (Kis-, Alsó- és Felső-): 167.

E

Ederics: 140.
Egregy (Hévíz II. ker.): 97.
Enying: 100.

F

Felsődörgicse: 167.
Felsőörs(-i prépostság): 160.
Fenek(-puszta, Valcum, Cyballis): 122.
Fonyód: 14, 128—129.
Füred: 14—15, 25, 47, 122, 128, 134, 147. (L. Balatonfürednél is!)
Füzfő(-i suvadások): 49, 74.

Gy

Győrök: 98.
Győr(-i Tptár): 32.

H

Heidelberg(-i Id. forg. Kutató Int.): 33.
Hévíz: 14, 26, 91, 97, 165. (L. még Gyógy- és hévforrásoknál is!)
Hollandia: 92.

K

Kapos (folyó): 153/2.
Kaposvár: 32, 50.
Karád: 109.
Karmacs: 151.
Kápolnahelyek: 168.
Kenesé: 49, 57, 100, 114, 133, 143. (L. B. kenesénél is!)
Keszthely: 26, 32, 42, 68, 74, 87, 97, 108, 122, 129,
134, 145, 152, 155.
Kékkút: 14.
Kisdörgicse: 167.
Körmend(-i Levéltár): 145.
Kővágóörs: 10.

L

Lelle: 50. (L. B.lellénél is!)
Lengyeltóti: 50.

M

Mezőszentgyörgy: 100.

N

„NAGYBUDAPEST” c. lap): 154.
Nemespécse: 10, 72.

Ó-Ű-Ő

Óvár (Tihanyi): 45.
Örvényes: 50.
Őriszentpéter: 86.
Őszöd: 50.

P

- Pécsely (Nemes-): 10, 72.
Plattensee (=Balaton, Grieben né. írótól): 43.

R

- „Riviera (Balatoni’): 135.
Római forrás (B.győröknél): 98.

S

- Ságvár (a római-kori Triccina): 36.
Sárvíz- (csatorna): 153/2.
Séd (arácsi): 157.
Sió (folyó, ill. csatorna): 9, 100, 153/2.
Siófok: 9, 100.
Siómaros: 100.
Skansen (Svédországi): 84. (L. Tihanynál is)
Somogy (megye): 136.
Somogyi parti fürdők: 77, 122, 166.
Somogyszob: 136.
Sümeg: 54, 55, 113, 128.

Sz

- „Szala” (megye): 122.
Szárszó: 10. (L. B.szárszó)
Szentkirályszabadja: 100.
Székesfőváros (L. Bpestnél!)
Szigliget: 113.

T

- Tapolca (-i melegfürdő): 14.
Tapolca (-i Tptár): 32.
Tátika (várrom): 54.
Tihany: 25, 31, 54, 59—64, 67, 73—74, 83—84, 90, 123, 128,
135, 141, 145, 169.
Tihanyi barátlakások (feltárása): 45.
Tihanyi Biológiai Kutató Int.: 17, 62, 68, 75, 105.
Tihanyi fauna: 26.
Tihanyi geizírkúpok: 62, 169.
Tihanyi Nemzeti Park (tervei): 59—67, 72—73, 103, 147, 153/3.
Tihanyi Óvár: 45, 135.
Tihanyi Skansen (tervei): 84.
„Tyhany” (Tihany régies írása): 54.
Tótszentpál: 109.
Tótvázsony: 10.
Tördemic(-i kőoroszlán): 137.
Törökkoppány(-i kőkecske): 137.
„Töröklík” (-ak B. kezesénél): 143. (L. „Tatárlikak”-nál is!)
Trieszt: 92.

V

- Veszprém(-i bíróság: 143).
Veszprém megye: 122.
Vörösberény: 100.

Z

- Zala folyó (hordalékai): 87, 139.
Zala folyó (vízgyűjtője): 133, 147.
Zala folyó (völgye): 86, 153.
Zala megye („Szala” néven): 122.
Zalaszentgrót: 86.
„Zarándokhely” (a Balaton): 111

TÁRGYMUTATÓ

A-Á

- Apáti hegygerinc (Tihanyban): 126.
Apátsági templom (Tihanyban): 31, 72.
Aquárium-tervek (Tihanyban és Keszthelyen): 68.
Athenaeum-nyomda (a BSZ nyomdája): 1, 20, 40, 516.
Árpádok korabeli templom (Egregy): 97.
Árvizek (a B-környéki folyókon): 153/1—2.
Ásatások (a BV-en): 26, 74, 88, 139.
Ásványvizek feltárása: 6, 158, 166, 170. (L. még: Gyógyvizeknél is)

B

- Balaton (a tó maga): 1—170.
„BALATON” (a BSZÖV hiv. lapja): 145.
„BALATON” (c. Margittay-féle útikalauz): 41.
„BALATON BIZOTTSÁG” (a M. Földrajzi Tságon belül): 1—2, 11, 12, 26, 31, 72, 86, 99, 105, 139, 147.
BALATONI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE: 124, 161.
BALATONI GYÓGYFÜRDŐK ÉS GYÓGYSZÁLLÓK EGYESÜLETE: 32.
„BALATONI HANGOK” (c. versantológia): 75.
BALATONI INTÉZŐ BIZOTTSÁG (BIB): 18, 56, 61, 116, 124, 132, 155.
„BALATONI KALAUZ” (1889-ből): 11.
BALATONI KÖZMUNKÁK TANÁCSA: 161.
„BALATONI KURIR” (c. hetilap): 66, 73, 124.
Balatoni Múzeum: 68, 97, 129, 137.
BALATONI NEMZETKÖZI SPORThÉT: 17.
BALATONI ORVOSHÉT (B.füreden): 17, 31.
BALATONI PENZIÓTULAJDONOSOK EGYESÜLETE: 17.
„Balatoni Riviera” (Balmádi és Füred közt): 135.
Balatoni Sporthetek: 17, 57, 73.
BALATONI SZÁLLODÁSOK BESZERZŐ SZÖVETKEZETE: 17.
„BALATONI SZEMLE” (BSZ, e bibliográfia tárgya): 1—4, 31, 40, 79—80, 105, 139, 147, 170.
BALATONI SZÖVETSÉG (Bp.): 56, 74, 161.
BALATONI TÁRSASÁG: 17.
BALATONI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG: 56.
„balatonmelléki postaút”: 110.
BALNEOLÓGIAI EGYESÜLET: 6, 74, 139.
Bányageológia: 6.
„barátlakások” (Tihanyban): 45, 47, 88.
barlanglakók: 45, 47.
bazaltkúpok: 96.
Belső tó (Tihanyban): 106.
Bibliográfiák (a B. szakirodalmi forrásai): 26, 39, 46, 82, 114, 119, 139, 144, 165, 168.)
Birtokhelyzet a(B. körül a múlt szd.-okban): 50.
BUDAPESTI KÖZPONTI GYÓGY- és ÜDÜLŐHELYI BIZOTTSÁG: 107.
BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR (BNV): 38.

C

- Cellacsoportok (Tihanyban): 88.
Célkitűzések (a BSZ szerkesztőségében): 2.
Címeres levelek (a keszthelyi és körmendi levéltárakban): 145.
Címeres pecsétek (a balatoni falvakból): 100, 114.
„couleur local” (jelentősége a B.-nál): 33.

CS

- csapadékeloszlás (a B. körül): 38, 108.
csatornák (Sió- és Sárvíz-): 9, 153/2.
csigafajták (Tihanyban): 83.
„Csillagház” (a b.sztgyörgyi „Csillagvár”): 149.

D

- „DARUVÁR” (Reményi—Schneller L. pm. yachtja): 116.
defláció (a jégkorszakban): 85.
dermatológiai érték (a B. vízében): 23, 46.
„DODÓ” („a vitorlázó püspök” yachtja): 114, 144. (L. még Jánosi G.)
„DOPOLAVORO” (olasz munkásüdültetési szervezet): 40.
Diósi dűlő (Tihanyban): 126.
Dunai hajósok balatoni nyaralása c. cikk: 93.
DUNÁNTÜLI BANK Rt.: 32.
„durrogás” (a téli B. jegén): 81.

E-É

- egregyi templom (Hévíz II. ker. műemlék): 97.
erdők a Balaton vidéken c. cikk: 136, 153/3.
„erdőláncolat” (a BV-en): 149.
éghajlati tanulmányok (a BV-ről): 6, 7, 38, 81 107.
építészeti emlékek és stílusok (a BV-en): 8 10, 25, 26, 42, 110.

F

- fa-építkezések (a BV-en): 8.
fauna (a tihanyi félszigeten): 26.
fazekasság: 151.
felhőjárás a nyári B. felett): 26.
„felhőpalást”: 22.
fenéki híd (F. pusztánál, az első fahíd): 127.
források (a BV-en): 14, 157, 158, 166.
FOENIX-gálya (Festeticeké): 92.
Földműv. ügyi Minisztérium (FM): 60.
földrajz (a BV-é): 26.
FÖLDRAJZI TSÁG (Magyar): 1, 25.
FÖLDTANI INTÉZET (mu. terve:): 6.
FÖLDTANI KÖZLÖNY: 169.
fürdőegyletek: 161.
FÜRDŐÜGYI SZEMLE: 33

G

- Gazdasági Szemle (-rovat a BSZ-ben): 32, 53.
geizírkúpok (Tihanyban): 61, 169.
geológiai feladatok (a BV-en): 6—13.
„gémtelepek” (Tihanyban): 6—13, 83.

Gy

- Gyáripari dolgozók üdültetése (a B.-on): 30, 40, 94.
GYÁRIPAROSOK ORSZ. SZÖVETSÉGE (GYOSZ): 40.
GYÁRI SZABADIDŐ SZERVEZETEK KÖZPONTJA: 40.
gyermeknyaraltatás: 54, 77, 93.
gyógyfürdők (gyógyvizek): 14—15, 17, 23, 26, 28, 31—32, 39, 51, 59, 82,
110—111, 117, 118—119, 149, 158, 170.
GYÓGYFÜRDŐK ÉS NAGYSZÁLLÓK EGYESÜLETE (B.-i): 32.
gyógyjavallatok: 23, 26, 82, 150.
gyógytényezők (a B. körül): 23, 39, 82, 108, 111.

H

- Hadászat (népi): 151.
Hajóágyúk (vitorlásokon): 129.
Hajóépítő üzemek (Füred, Siófok): 78.
Hajózás(-i szolgáltatás-reklámok): pl. 9, 78, 110.
HALELETTANI KÍSÉRLETI INTÉZET (Bp.): 75.
hévforrások: pl. 166. (+ L. Források)
hidrológiai kutatások: 6—13, 26, 166.
Horváth-ház (B.füreden): 120.
hőmérséklet (a B. vízében): 26.
„Hősök” orgonája (Tihanyban): 66.
HUBERTUS (vadásztöltény-reklám): 162.
HUNGÁRIA MAGAZIN: 73.
HUNGÁRIA YACHT CLUB (HYC): 124.
Hunyadi János (keserűvíz): 170.

I

- idegenforgalmi (statisztikai) adatok: 31, 33, 40, 52, 116, 147.
idegenforgalmi földrajz (Mo.-ról): 147.
idegenforgalmi rendelet (ismertetés): 40.
idénymeghosszabbítási javaslatok: 73.
időjárás (a nyári B.-on): 89, 108.
interglaciális időszak: 85.
ipar (népi): 151.
iszaphatás a bőrre: 46.
iszapmozgás: 26.
iszaposodás: 6, 87.
Ivókutak (B.füreden): 118.
ivóvízkérdések megoldása: 6, 166.

J

- Jákóy-penzió (B.almádiban): 54.
Játékkártyák (balatoni képekkel): 54—55.
jég a Balatonon: 81, 148.
jégkorszaki defláció: 85.
Jókai-villa (B.füreden): 159.

K

- kályhásság (mint népi ipar): 151.
kápólnák (a BV-en): 168.
„kecskekörmök” (kagylómaradványok): 18, 45.
kertészeti tanfolyamok: 161.
képkiallítás (-942-ben balatoni képekből): 13.
Kinizsi-család (eredetmondája): 47.
kisajátítások: 71—72.
Kis-Balaton (és madárvilága): 26.
Kis-Balaton (szabályozása): 6, 87, 133, 139.

Kis-Balaton (töltései): 87.
KIS-BALATONI VÍZRENDEZŐ TÁRSULAT: 153.
Kisfaludy-gőzös: 119.
keserűvíz-források (Bp.-en): 107, 170.
Kir, M. Yacht Club (KMYC): 15, 42, 73.
kitelepítési tervek (Tihanyból): 60—64, 67, 71, 83, 95.
klíma, (mint gyógytényező): 39.
Kirándulások (a B. körül): 112—113, 148, 157.
Koloska-völgy (B.arácsi): 157.
„koszorúfelhők”: 22.
„kőkecske” (törökkoppányi): 137.
„kölyökágyú” (régii vitorlásokon): 129.
„kőoroszlán” (a tördemici): 137.
középiskolai oktatás (a B.-ről): 163.
középkori templomromok (a BV-en): 54, 97, 140, 152, 160, 167—168.
„Kraft durch Freude” (né. munkásüdülletési forma): 40.
krim-(félszigeti szerzeteslakások): 47.
„KRISTÓF-vitorlás (Festetics Kr.): 92.

L

lávalepények (vulkáni): 96, 169.
levegő gyógyhatásai: 39.
levendula-termesztés (Tihanyban): 73.
légáramlások (a BV-en): 26, 89.
légjárás (Hévízen): 26, 89.
lősz-képződmények (a B. parton): 26, 85.

M

Madárvilág (a Kis-Balatonon): 26, 75.
MAGYAR BIOLÓGIAI Kutató Intézet (Tihany): 145 + (L. Tihanynál)
MAGYAR MAGÁNALKALMAZOTTAK BIZTOSÍTÓ INTÉZETE (MABI): 17, 30,
43, 94.
MAGYAR FOLYAMI ÉS TENGERHAJÓZÁSI Rt. (MFTR): 93.
MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG: 1, 17, 26, 59, 99.
MAGYAR fürdőhelyek: 33.
MAGYAR GAZDASÁGKUTATÓ INTÉZET: 101.
MAGYARSÁG (c. lap): 53.
Margitsziget(-i gyógyfürdő): 117.
„melegforrás-üledékek”: 169.
meteorológiai állomások (a B. körül): 38.
METEOROLÓGIAI INTÉZET (munkatervei): 6—7.
mézcirok (Sumac sorgo) termelése: 130.
Mikro-tektonika: 26.
Mira-víz: 170.
mondák: 45, 47, 143 + (L. népmondáknál is!)
munkatervezet (a BB-nál): 26.
munkás-nyaraltatás: 40, 94.
műemlékek (és védelmük): 24, 26, 118—120, 164, 167.

N

Nemzeti Park (tervei Tihanyban): (L. Tihanynál)
Nemzeti Szalon (-ban b-i képkiallítás): 13.
NEMZETI ÚJSÁG (c. lap): 73, 146.
Neoquistica Commissio: 50.
népesedés (a B.-i községekben): 110.
népi építészet: 10. (L. építészetnél is)
népi halászat: 145, 151.
népi ipar 151.
népi táncok: 8.

népmesék: 8, 47, 137, 143.
népmondák: 8, 45, 47, 137, 143.
népművelési tanfolyamok: 155.
népművészet: 109, 124, 131, 151.
néprajz(-i kutatások): 8, 26, 124, 131, 139, 145, 151.
népviseleti szigetek: 109.

Ny

Nyarlás (a B.-nál): L. üdülésnél!
„Nyári lúd-telepek” (Tihanyban): 83.
Nyilatkozatok (állami vezetők részéről a BSZ megjelenésével és a BB-gal kapcsolatban): 4—5, 21.

O

ornitológiai kutatások: 26, 75.
ORSZÁGJÁRÁS (c. lap): 73.
ORSZÁGOS BALNEOLÓGIAI EGYESÜLET: 74, 91.
ORSZÁGOS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI INT. (OKI): 26.
ORSZÁGOS Társadalombizt. Int. (OTI): 30, 94.
ORSZÁGOS TERMÉSZETVÉDELMI TANÁCS (OTVT): 60.
ORVOSHÉT (B.FÜREDI): 17, 31, 161.
orvosi problémák (a b.-i nyaralásnál): 82.

P

PALATINUS Gyógyfürdő (Bp.): 117.
PALÓCMŰZEUM (Balassagyarmat): 84.
„pamukos halászat” (Tihanyban): 145.
Parazitológiai vizsgálatok: 26.
PARÁDI (gyógyvíz reklámja): 162.
Pályázat (B.-i fotókra): 19.
pásztorkodás (mint ösfoglalkozás): 8, 26 + 2. Ösfoglalk.-nál
pásztorművészet (pásztorfaragások): 131, 151.
pecsétek (címeres p.-ek): 100, 114.
„penzió” (szavunk helyesírása és kiejtése): 134.
PENZIÓTULAJDONOSOK EGYESÜLETE (BALATONI): 17.
Pester Lloyd (Pesti Lloyd c. újság): 41, 79, 104.
POSTA (dolgozóinak üdültetése): 30, 94.
„postaút (balatonmelléki)”: 110.

R

regék a Balatonról: 45, 47.
reklámszövegek: (minden sz. utolsó oldalain).
régészeti kutatások: 26, 74, 88, 139.
„remetebanlakások” (Tihanyban): 47, 88. + (L. barátalakásoknál is!)
rendezési tervek (a BV-en): 26, 90.
REUMA ÉS FÜRDŐKUTATÓ INTÉZET: 82, 107.
„rianás” (a B. jegén): 81.
római régészeti kutatás: 26.
Római Forrás (+ órtorony és villa B.györökön): 98.

S

savanyúvizek (B.füreden): 118.
Sinoxid (-Hubertus vadászöltény-reklám): 162. (pl.)
sportélet (a B.-on): 57, 62, 73, 92. + (L. vitorlázásnál!)
statisztikák (idegenforg.-i): 31, 33, 40, 52, 116.
STEFÁNIA YACHT EGYLET: 144.
sugárzásmegfigyelések (Keszthelyen): 7, 26, 108.
Sumac sorga (=mézcirok-) termesztés: 130.

suvadások (Kenese-Fűzfő körül): 49.
Svájci szállodai korlátok: 33.

Sz

Szabadtéri múzeumok (Tihany, B.gyarmat): 84.
Szanatórium (B.füreden): 26.
Szanatórium (Hévízen): 26.
Szelek (a BV-en): 14, 15, 26, 96, 106, 126.
Szent Ilona-szobor (Keszthelyen): 127.
Szent Mihály-hegy (Von arc és B.györök közt): 54.
Szerkesztőbizottság (a BSZ-nél): pl. 2, 17, stb.
Szénsavas források: 14, 26. + L. még forrásoknál is!
színházak (B.füreden): 28.
szívgyógyászat (B.füreden): 26, 84.
szociális nyaraltatás (Almádiban): 55.
szőlészet (a BV-en): 151.

T

takácsság (mint népi ipar): 151.
talajismereti kutatások: 6, 75, 96.
talajvizek: 166.
Tarokk-kártyák (Balatonvidéki képekkel): 54—55.
„tatárlikak” (B.kenesén): 143.
Teasdale-villa (B.füreden): 134.
telepítési mozgalom (országos): 83.
templomromok (a BV-en): 54, 97, 140, 152, 160, 167, 168.
természetvédelem: 24, 60, 69, 72, 83, 141, 164.
terraszmegfigyelések (a Zala mentén): 86.
téli Balaton: 81, 148.
téli halászat: (a B.-on): 81.
turistáskodás: 74, 141.
„turolások” („turzások”): 81, 148.

U–Ü

újjáalakulás a II. világháború után (a BB-ban): 11—12.
Újszerzeményi Bizottság: 50.
urbanizációs ártalmak (a B. körül): 82.
üdítő hatás (a balatoni nyaralásban): 24.
üdülőházak (a B. partján): 17, 30.
üdülőtelepek (a B. partján): 30, 110.

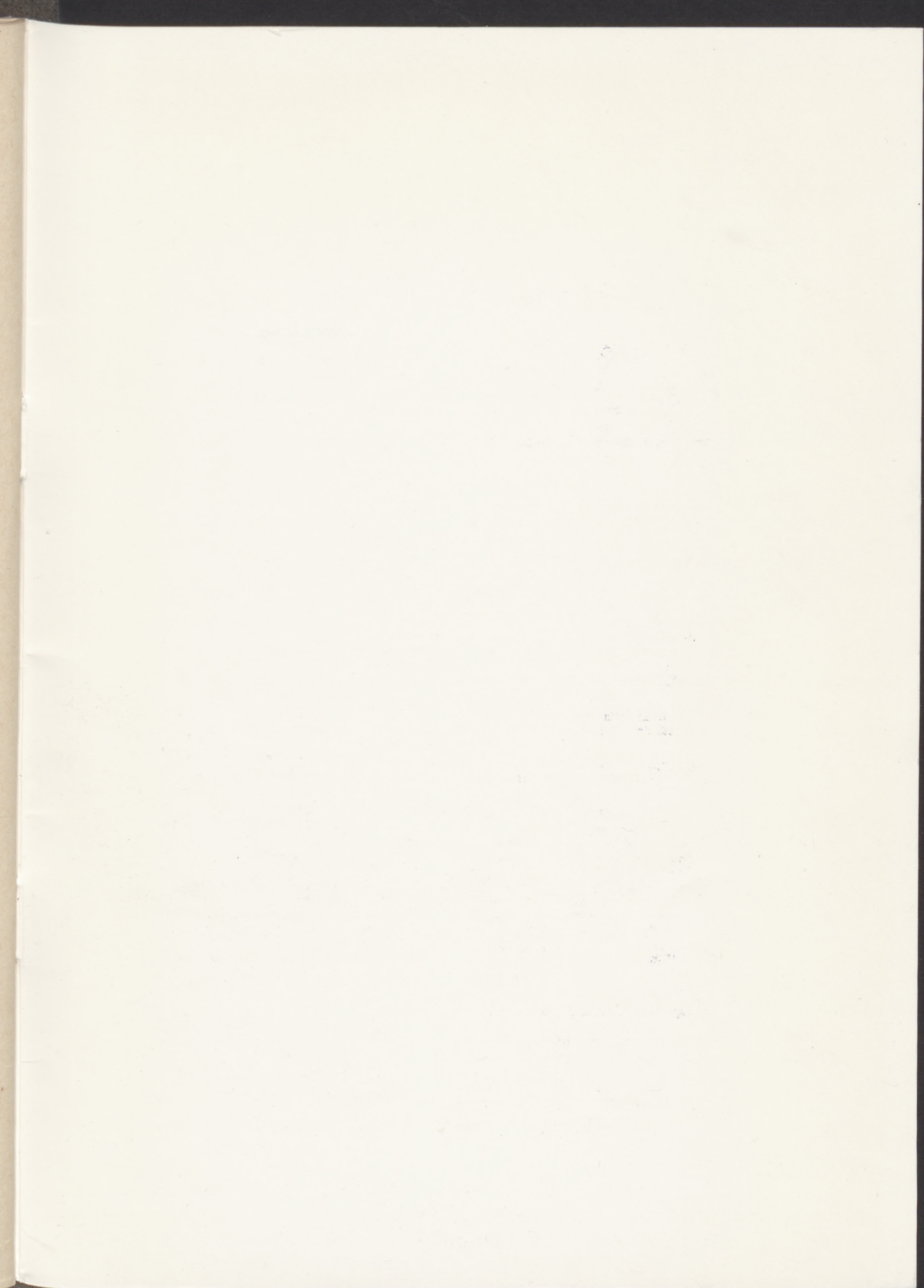
V

vadászati törvény ism.: 153/3.
vállalati üdülés: 31.
versek-dalok (a B-ról): 18, 34, 42, 57, 75, 112, 114—115, 120—121, 123 és 127.
védendő területek (Tihanyban): 71—73.
villámlások (a B. felett): 22.
visszhang (Tihanyban): 73, 103.
víz gyógyhatásai (a B.-ban): 39.
vízellátás (ivóvízzel): 37.
VÍZI SPORT (c. lap a B.-ról): 73.
víznyomás (a hévízi tóban): 26.
vitorlás sport (a B.-on): 92, 114, 129, 144, 147.
„vitorlázó püspök” (L. Jánosi Gusztáv-mál): 114.
vulkáni képződmények (a B. körül): 96, 169.

Y

Yacht Clubok (L. B.almádi, B.füred, B.földvár, B.kenese, Keszthely és Siófok címszavak alatt).

Balaton Szemle

A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG »BALATON BIZOTTSÁGA«
HIVATALOS FOLYÓIRATA
MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER • ELŐFIZETÉSI ÁRA 1 ÉVRE 24 P
HIRDETÉSEK DÍJSZABÁS SZERINT

FŐSZERKESZTŐ:

Dr. CHOLNOKY JENŐ
egyetemi tanár, a »Balaton Bizottság« elnöke

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Dr. PÖLTZEL JENŐ
miniszteri tanácsos, a M. Kir. Balatoni Intéző Bizottság vezetője

Dr. BELÁK SÁNDOR
egyetemi tanár,
a Reuma és Fürdőkutató
Intézet igazgatója

Dr. BULLA BÉLA
egyetemi ny. rk. tanár

Dr. CSÁNYI KÁROLY
egyetemi tanár

Dr. DORNYAI BÉLA
a Balatoni Múzeum
igazgatója

Dr. ENTZGÉZA
egyetemi tanár,
a Tihanyi Biológiai Intézet
igazgatója

FÖLDVÁRY MIKSA
ny. miniszteri tanácsos,
az Országos Természet-
védelmi Tanács ügyvezetője

Dr. GÖNYEI SÁNDOR
a Néprajzi Múzeum
igazgatója

Dr. LÓCZY LAJOS
egyetemi tanár,
a Földtani Intézet igazgatója

Dr. LUKÁTS KÁROLY
ny. igazgató

Dr. RADNÓTHY ALADÁR
Nemzeti Múzeumi őr

Dr. RÉTHLY ANTAL
egyetemi rk. tanár,
a Meteorológiai Intézet
igazgatója

Dr. SAY GÉZA
min. tanácsos

Dr. SCHMIDT FERENC
egyetemi rk. tanár,
a balatonfüredi szanatórium
igazgató-főorvosa

Dr. SZABÓ GUSZTÁV
egyetemi tanár,
országgyűlési képviselő

Dr. SZIKLAY JÁNOS
m. kir. kormányfőtanácsos,
író

Dr. TOMCSIK JÓZSEF
egyetemi tanár, miniszteri
tanácsos, az Országos
Közegészségügyi Intézet
főigazgatója

A szerkesztésért és kiadásért felel: TÓTH LAJOS, a Balaton Bizottság titkára
KIADÓHIVATAL: BUDAPEST V., BANK UTCA 7. TELEFON: 120-537
SZERKESZTŐSÉGI TELEFON: 468-306
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLASZÁM